

AALBORG UNIVERSITET

En analyse af, om brugerinddragelse og crowdsourcing har en effekt på et digitaliseringsprojekts bæredygtighed.

Kandidatspeciale: Modul L

Tanya Jensen, stud.cand.mag

Studienummer: 20123436

Antal nedslag: 156.491

Vejleder: Bente Jensen

1. august 2017

Abstract

Utilizing User Participation and Crowdsourcing in archives is a trend that seems to grow in the archival sphere. Some scientists argue that user participation and crowdsourcing is a tool or a method, instead of a subculture. This dissertation explores if an analysis of user participation and crowdsourcing influences the digitization-projects sustainability.

So far, investigations into crowdsourcing and user participation as seen from the archivist's point of view has been limited, and this dissertation hopes to add to the understanding of user participation and crowdsourcing as a tool and a subculture that the archivist has to provide attention to.

Firstly, this paper provides an outline of how scientists thus far have used the two similar concepts of User Participation and Crowdsourcing, before defining how the concepts will be understood in this paper.

The methodology behind this paper largely contains to obtaining the necessary information from the archives participating in this project. Using the contextually based scientific interview-methodology, it is possible to understand the archivist's surroundings from the archivist's points of view. Thereby, this method can provide me with information such as; (1) how four Danish archives include user participation and crowdsourcing in projects digitizing large amounts of primary source-materials, (2) why they choose to do so, and finally (3) what the archives hope to gain in using a group of volunteers to digitize the primary sources. Furthermore, I can obtain information about the entire "chain of custody" from the ideas of a digitization-project emerges, to the final product is presented.

The archivists interviewed for this dissertation all agree, that they could not have created the project without using volunteers, primarily for monetary reasons. Still, the archivists show different approaches to how they can use volunteers, and in what ways.

One of the strongest benefits of using volunteers in digitization-projects, is the amount of information and data being made available online, allowing more users to get acquainted with the material. On the other hand, it does take a lot of time and effort for the archivists to create the optimal products for the volunteers to understand what is asked of them without getting taught by an archivist, leading and maintaining the projects and, lastly, quality-assessing and evaluating the projects.

Securing the quality of the digitization-projects seem to be a working process, though several of the archivists participating in the interviews state, that the quality-assessments usually take place at the beginning of the projects before the volunteers get involved.

Even though only one archivist actually used the word sustainability in regards to the projects, it is clear by the context, that all archivists hope – and even expect - that the projects will become sustainable.

Even though an analysis of user participation and crowdsourcing does not have an effect on the sustainability of the project, the dissertation shows the importance of making an informed decision in regards to how and why an archive will want to engage volunteers.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	1
1.1 Problemstilling	2
1.2 Afgrænsning.....	2
1.3 Opgavedesign: Den røde tråd	3
2. Begrebsafklaring.....	4
2.1 Crowdsourcing: begrebsafklaring og forskningsdiskussion.....	4
2.2 Brugerinddragelse/Participation Begrebsafklaring og forskningsdiskussion	6
2.3 Er der forskel på Brugerinddragelse og Crowdsourcing? En diskussion.....	8
3. Metode.....	9
3.1 Interviewets forskningsmæssige validitet.....	10
3.2 Forholdet mellem Interviewer og Arkivets respondent.....	10
3.3 Interviewspørgsmålenes struktur.....	11
3.4 Interviewskabelon.....	12
4. Empirisk kildepræsentation	14
4.1 Empirisk research	15
5. Forskningsdiskussion: Tidligere behandling af digitaliseringsprojekter.....	20
6. Analytiske redskaber.....	21
6.1 Alexandra Eveleigh: User Participation Matrix	21
6.2 Nina Simon: Projektledelsestyper.....	22
6.3 Transskribering og søgemuligheder	22
6.4 Evaluering.....	23
7. Analyse.....	23
7.1 Analyse af Historisk Arkiv, Hjørring.....	23
7.1.1 Rammer for projekterne	24
7.1.2 Økonomi	26
7.1.3 Frivillige på Historisk Arkiv, Hjørring	26
7.1.4 Rekruttering af frivillige	27

7.1.5 Drift af Digitaliseringsprojekter.....	28
7.1.6 Redaktion	28
7.1.7 Evaluering.....	29
7.2 Analyse af Rigsarkivet, Aabenraa	30
7.2.1 Rammer for projekterne	30
7.2.2 Økonomi	32
7.2.3 Frivillige på Rigsarkivet, Aabenraa	33
7.2.4 Rekruttering af frivillige	34
7.2.5 Drift af Digitaliseringsprojekter	34
7.2.6 Redaktion	35
7.2.7 Evaluering	36
7.3 Analyse af Københavns Stadsarkiv.....	36
7.3.1 Rammer for projekterne	37
7.3.2 Økonomi	38
7.3.3 Frivillige på Københavns Stadsarkiv.....	39
7.3.4 Rekruttering af frivillige	41
7.3.5 Drift af Digitaliseringsprojekter	42
7.3.6 Redaktion.....	42
7.3.7 Evaluering.....	43
7.4 Analyse af Aarhus Stadsarkiv.....	44
7.4.1 Rammer for projekterne.....	44
7.4.2 Økonomi.....	47
7.4.3 Frivillige på Aarhus Stadsarkiv.....	47
7.4.4 Rekruttering af frivillige.....	48
7.4.5 Drift af Digitaliseringsprojekter.....	49
7.4.6 Redaktion	50
7.4.7 Evaluering	50
7.5 Skematisk inddeling af analysens og interviewenes resultater	52

8. Diskussion	54
8.1 Diskussion af Brugerinddragelse og Crowdsourcing med udgangspunkt i hvordan man praktisk gør på de fire arkiver.....	54
8.2 Diskussion: Kvalitetssikring ud fra søgbarhed	56
8.3 Diskussion: Evaluering af projekter og deres bæredygtighed	58
9. Konklusion.....	60
10. Litteraturfortegnelse.....	62
11. Bilagsfortegnelse.....	66

1. Indledning

Kate Theimer, arkivar og blogger (arhivist.org- Kate Theimer) er fortaler for begrebet *Archives 2.0*, som beskriver den udvikling arkiverne har været genstand for igennem de seneste 60 år. Flere andre forskere har ligeledes beskæftiget sig med fænomenet (Eksempelvis Palmer 2009; Maberry 2009). Udviklingen betyder, at nogle arkiver nu er blevet åbne institutioner med fokus på teknologiske fremskridt såsom digitalisering, fleksibilitet, innovation og facilitering, samt at nogle arkiver er blevet brugerorienterede (Theimer 2011, 58-64). Til trods for, at der findes mange digitaliserede kilder i dag, er arkiverne stadig fyldt med guldgruber af informationer, som endnu ikke er tilgængelige for folk online.

Helt grundlæggende, er det, ifølge den danske arkivlov, et arkivs pligt at indsamle bevaringsværdige arkivalier af historisk eller retslig/administrativ betydning, kassere ikke-relevant materiale, tilgængeliggøre arkivalierne for borgere og myndigheder samt at vejlede i brugen af dem (Arkivloven 2016, §4;§7). Derfor er det også vigtigt at man møder brugerne der hvor de er. Dette kaldes formidling, og på engelsk *Outreach*:

”Simply stated, outreach is an opportunity that the archivist has to provide service or promote use and awareness of the collections. Therefore, all archival functions – administrative, collection development, records management, reference work, and preservation – contain an aspect of outreach and should be considered when planning outreach activities.” (Yakel 1994, 53)

Arkiver bliver i stigende grad digitaliserede – det vil sige, at man som bruger kan drage nytte af de fleste services på nettet, uden at brugeren fysisk behøver at møde op på arkivet for at få den hjælp vedkommende behøver. Dette kan logistisk og tidsmæssigt være en fordel for såvel bruger som arkiv, men det skaber også nogle udfordringer. For hvis et arkiv skal kunne møde en brugers forventninger digitalt, må man også digitalisere i hvert fald de mest gængse brugte materialer på arkivet. Eksempelvis startede Rigsarkivet med at digitalisere kirkebøger og folketællinger. Dette gjorde de, for at afhjælpe den store efterspørgsel på at bruge kirkebøgerne fysisk rundt omkring i landet – og for samtidig at kunne servicere flere brugere på samme tid (Nordjyske 2006). Fordelene var mange: brugerne kunne se bøgerne på alle tider af døgnet og Rigsarkivet kunne i det lange løb spare penge på at brugerne kunne finde materialet online. Man havde tidligere overført kirkebøgerne til et andet materiale (microfiche) som muliggjorde at kirkebøgerne ikke blev slidt, så det var som sådan ikke noget problem, til gengæld måtte brugerne vente i kø til både microfiche-

aflæseren og kortene. Omvendt krævede det også væsentlige ressourcer at få indscannet al materialet, kvalitetssikret materialet for væsentlige fejl – og sikring af at materialet overhovedet var læsbart! Derudover krævede det de rette maskiner til effektiv indscanning, mandskab, de rette kompetencer og meget andet. Kirkebøger og folketællinger var altså i sig selv et stort og ressourcekrævende projekt – men det bruges dagligt af mange brugere. Derfor er materialet både blevet scannet ind i ArkivalierOnline.dk (Rigsarkivets database med indscannede, ikke-søgbare, men opmærkede billeder af forskellige originalkilder) og frivillige indtastede kirkebøger og folketællingsnedslag ind i Dansk Demografisk Database¹, som blev oprettet af Rigsarkivet i 1992, men først at finde digitalt i 1996 (Rigsarkivet 2016), som gør specifikke søgninger mulige. Dansk Demografisk Database blev skabt ved hjælp af frivillige, hvilket viser, at der nogle steder i Danmark har været brug af frivillige på arkiver helt tilbage i 1990'erne.

Der har været en hel del forskning i hvordan det er at være frivillig, og hvad man som organisation kan gøre for at tiltrække frivillige, men ikke noget med decideret fokus på redskaberne det kræves for at bruge frivillighed (Boll 2011). Der er blevet udviklet forskellige værktøjer til hvordan man kan vurdere et frivilligt projekts succes (Eveleigh 2014, 217), og forskellige teknikker til hvordan man kan anvende frivillighed som redskab til at opnå et mål (Simon 2010). Dette speciale vil undersøge brugerinddragelse og crowdsourcing i retrodigitaliseringsprojekter set fra arkivernes synspunkt med udgangspunkt i tre kerneområder: Brugerinddragelse/Crowdsourcing, Kvalitetssikring og Evaluering.

1.1 Problemstilling: En analyse af, om brugerinddragelse og crowdsourcing har en effekt på et digitaliseringsprojekts bæredygtighed.

Herunder vil jeg undersøge disse delspørgsmål:

- Hvordan forholder arkiverne sig egentlig til at skulle håndtere frivillige?
- Hvilke udfordringer og goder er der, for arkivet, forbundet med digitaliseringsprojekter?
- Hvordan kvalitetssikrer arkiverne projekterne?
- Hvornår bliver et projekt tilstrækkeligt bæredygtigt til at være en del af driften på arkivet?
- Er det nødvendigt at projekterne er bæredygtige for at man kan se dem som succesfulde?

1.2 Afgrænsning

Dette speciale tager udgangspunkt i danske digitaliseringsprojekter, men henter forskningsmæssig inspiration fra udlandet, da det danske arkivvæsen i høj grad er influeret af hvad der sker i den

---

1

Dansk Demografisk Database kan findes ved at følge dette link: <http://www.ddd.dda.dk/>

internationale arkivverden. Med udgangspunkt i danske digitaliseringsprojekter fra forskellige typer arkiver (lokalhistoriske, byhistoriske og nationale) er håbet, at finde ud af om der er forskel på digitaliseringsstrategier, -typer, hvilket niveau af brugerinddragelse de gør brug af, og om de forskellige projekter på forskellige niveauer har varierende bæredygtighed.

Specialet behandler projekter fra 2000-2017, da de undersøgte projekter er blevet skabt i dette tidsrum. Dermed vil specialet som sådan ikke kunne sige noget validt om tiden før og efter, men kan bruges som reference i forhold til tidligere og senere værker om samme emne.

Til trods for, at brugerinddragelse kan finde sted på mange måder i dansk arkivvæsen, er der i dette speciale udelukkende fokus på retrodigitaliseringsprojekter, som defineres som digitalisering af kilder i analog form (Kulturministeriet 2009,1).

Der er valgt en komparativ analyse, for at komme i dybden både med hvordan de udvalgte arkiver bruger frivilligheden, og hvilke udfordringer der kan være forbundet med det.

1.3 Opgavedesign : Den røde tråd

Dette speciale tager udgangspunkt i at forsøge at afdække hvilke udfordringer og fordele der kan være forbundet med at bruge frivillig arbejdskraft til retrodigitaliseringsprojekter på forskellige danske arkiver.

For at besvare dette, er det vigtigt indledningsvis at afdække hvad crowdsourcing, brugerinddragelse og participatory archives som begreber er, samt at afdække hvordan projekter ledes optimalt af arkiverne. Herefter vil jeg redegøre for det metodiske grundlag for min undersøgelse, som dels fokuseres på interview-teknikker og kvalitative undersøgelsesformer. Dette har til hensigt at gøre rede for hvordan undersøgelsen vil blive udført. Efterfølgende vil jeg gøre rede for mit empiriske grundlag, bestående af en præsentation af Rigsarkivet, Aarhus Stadsarkiv, Københavns Stadsarkiv, og Historisk Arkiv i Hjørring, både med fokus på deres organisation, tidligere projekter og beskrivelse af de projekter jeg undersøger.

Derefter begynder analysen, som vil fokusere på hvilken form for inddragelse af frivillige der berettes om fra arkivernes side, hvilken kvalitetssikring retrodigitaliseringsprojekterne gennemgår samt en analyse af arkivernes evaluering med fokus på bæredygtighed.

Dette vil også blive fokus for diskussionerne, hvor forskningen sættes op overfor analysen.

Endeligt konkluderes der på undersøgelsen.

2. Begrebsafklaring

2.1 Crowdsourcing – begrebsafklaring og forskningsdiskussion

Begrebet crowdsourcing har vundet en større og betydning hos virksomheder og institutioner. Ifølge den engelske Special collections manager Alexandra Eveleigh, kommer denne udvikling sig af en kombination af Participatory Archives og den potentielle succes der er forbundet med at skabe et mere demokratiseret arkiv gennem webteknologi (Eveleigh 2014, 211). Hun definerer derfor crowdsourcing som et begreb, der løst kan bruges om ”*almost any initiative in the field which seeks to engage users to contribute to archives or to comment upon archival practice through the medium of the internet.*” (ibid.). Hun argumenterer for, at til trods for, begrebet er brugt om brugere, som hjælper arkivet med alt fra revurdering af arkivpolitikker til vurdering af hvad arkivet skal rumme af arkivalier, er det især beskrivelser, transskriptioner og optimering af metadata, som brugerne giver sig i kast med. Det kommer måske hurtigt til at lyde som om brugerne selv beslutter hvad de skal bruge tiden på. En væsentlig pointe i crowdsourcing er netop, at projektet skal styres af virksomheden/institutionen, for at det kan defineres som et crowdsourcing-projekt (Brabham 2013, 3).

Det bør her specificeres, at begrebet Bruger er den danske pendant til ordet ”users” som bruges af Alexandra Eveleigh, og ikke et udtryk for undertegnede's fortolkning af Crowdsourcing. Denne distinktion er væsentlig, fordi det ikke er sikkert, at de deltagere som deltager i et crowdsourcingprojekt under ledelse af et arkiv, nødvendigvis er brugere af arkivets andre services.

Eveleigh definerede crowdsourcing som værende i forbindelse med internettet. Dog anfører Susanne Rubæk, Cand.Scient.Adm. Og medstifter af Danish Crowdsourcing (Djof Forlag: Crowdninnovation: må jeg låne din hjerne?), at Crowdsourcing som begreb ”bredt dækker over de mange typer af tiltag, hvor offentlige eller private institutioner/virksomheder løser et konkret problem ved en åben demokratisk benyttelse af både professionelles og frivilliges evner, input og bidrag” (Rubæk 2016, 31). Dermed er internettet altså ikke en del af hendes definition, men hun inkluderer senere, at internettet giver crowdsourcing de rette foranstaltninger for at kunne blomstre hos virksomheder, der forstår at benytte sig af internettet (Rubæk 2016, 32). Altså hænger crowdsourcing og internettet meget tæt sammen – men ikke uløseligt. Fordelene ved brug af internettet er ”*speed, reach, temporal flexibility, anonymity, interactivity, convergence and lowered barriers to entry.*” (Brabham 2013, 16). Ifølge Brabham fungerer crowdsourcingprojekter altså digitalt, men kræver intet fysisk fællesskab. Dette manglende fællesskab er ifølge O’Hagan et resultat af Web2.0, fordi virksomheder og institutioner kan opstøve en ”Workforce” til ad hoc

opgaver gennem open calls på internettet, fordi Web2.0 har skabt mulighed for at almindelige mennesker kan producere og bidrage til flere tilbud end det tidligere var muligt (O'Hagan 2009, 96). Denne beskrivelse af crowdsourcing støttes af Rose, som beskriver metoden således:

"Crowdsourcing is a distributed problemsolving and production model. In the Classic use of the term, problems are broadcast to an unknown group of solvers in the form of an open call for solutions. Users – also known as the crowd – submit solutions. Solutions are then owned by the entity that broadcast the problem in the first place – the crowdsourcer. The contributor is, in some cases, compensated either monetarily, with prizes, or with recognition. In other cases, the only rewards may be kudos or intellectual satisfaction." (Rose 2012, 10)

Hvor O'Hagan og Rose altså ser Open Calls og crowdsourcing som værende synonyme, forlanger Brabham en distinktion mellem de to begreber. Han beskriver, at til trods for at crowdsourcing har rødder i open calls-strategien, har brugerne ikke samme grad af indflydelse på open call-projekter, som de har ved crowdsourcingprojekter (Brabham 2013, 9-10). Denne forskel kan bunde i, at Brabham ser crowdsourcing som et begreb, mens O'Hagan mere ser det som en metode.

Crowdsourcing skal rumme både en organisation og en gruppe frivillige/professionelle. Men hvordan afgrænser man gruppen af frivillige og professionelle? Eveleigh arbejder med to grupper af brugere: Community og Crowd. Hvor community-gruppen har en social eller et ideologisk fællestæk som binder dem sammen i denne opgave, er crowd-begrebet mere generelt; de behøver ikke have andre fællesnævner end at deltage i det pågældende projekt (Eveleigh 2012, 7-8). Indenfor et crowdsourcingprojekt, kan forholdet mellem deltagerne være meget forskelligt alt efter hvordan og hvad organisationen har averteret. Men uanset hvad, skal der være et quid pro quo-forhold mellem institution/organisation og deltager(e). Dette forhold opstår, når: *"the locus of control in the creation of goods and ideas must reside between the organization and the community in a shared space that maximizes the benefits of top-down, traditional management with the benefits of bottom-up, open creative production."* (Brabham 2013, 4). Ud over at der skal bestå en eller anden form for fællesskab mellem organisation og brugere, skal der altså også være en form for gensidig respekt og fælles mål i forholdet mellem organisation og deltager – det fælles mål skal endog være i hvert fald delvist udtænkt af begge grupper, for at opnå den nødvendige succes. Dette quid pro quo-forhold udbygges yderligere af Rose:

"Those who use crowdsourcing services, also known as the crowdsourcers, are motivated by the

benefits of crowdsourcing, which are that they can gather large numbers of solutions or information and that it is relatively inexpensive to obtain this work. Users are motivated to contribute to crowdsourced tasks by both intrinsic motivation, such as social contact or passing the time, and by extrinsic motivations, such as financial gain.” (Rose 2012, 10).

Crowdsourcing som metode, har udfordret flere grupper. Eksempelvis kritiseres frivillige translatører for at tage arbejde fra professionelle, mens en stringent ejerskabsfølelse på et crowdsourcingprojekt fra organisationens side, hurtigt kan føre til et mistillidsvotum hos de frivillige (O’Hagan, 27). Dette kan medføre, at i særdeleshed store projekter kan opløses utidigt, fordi de frivillige ganske enkelt stopper – eller der ikke er tilstrækkeligt med frivillige til at løfte opgaven (Rose2012, 21).

Et af de problemer der let kan opstå ved crowdsourcing skal findes hos arkiverne. Ifølge Eveleigh, står den professionelle arkivar overfor dels at skulle forholde sig til sit eget professionelle instinkt, som søger at sikre en kontrol over konteksten og at bibeholde den rene autenticitet, mens arkivaren samtidig ønsker at øge tilgængeligheden til arkivalierne og at sikre en større brugerflade (Eveleigh 2014, 211-212).

En af fordelene ved, som virksomhed, at gøre brug af crowdsourcing, er, at man som virksomhed får mulighed for at finde væsentlig knowhow, som virksomheden aldrig vil kunne finde internt. I særdeleshed frivillige har nemlig en professionalisme, som ressourcemæssigt er uvurderlig indenfor det givne projekt (Rubæk 2016, 13).

En interessant beskrivelse af hvad crowdsourcing kan, findes hos Brabham:”*Crowdsourcing can also allow citizens to reimagine physical spaces to plan collectively the built environment.*” (Brabham 2013, 33). Dermed er crowdsourcing altså noget, som kan virke både historieskabende og demokratiserende – såfremt man ser et arkiv som værende skabt for brugerne.

2.2 Brugerinddragelse / Participation – begrebsafklaring og forskningsdiskussion

Frivilliges deltagelse i projekter er som begreb en del af en kultur, som af Henry Jenkins beskrives således:

- “1. With relatively low barriers to artistic expression and civic engagement*
- 2. With strong support for creating and sharing one’s creations with others*
- 3. With some type of informal mentorship whereby what is known by the most experienced is passed along to novices*
- 4. Where members believe that their contributions matter*
- 5. Where members feel some degree of social connection with one another (at the least they*

care what other people think about what they have created).” (Jenkins 2006, 7)

Kulturen baseres altså dels på videndeling, dels på at mennesker kan udvikle og dele, hvilket har som forudsætning, at der er en åbenhed imellem de implicerede. En sådan kultur er ikke enkeltstående, men fungerer i samme sfære som mere hierarkiske strukturer som en organisation eller virksomhed nødvendigvis må have. Dette betyder, at den kultur, som Jenkins henviser til, skal forstås som den kultur deltagerne fungerer i, og ikke organisationens kultur. Dette betyder, at man som organisation må acceptere denne subkultur – og bruge den effektivt.

Nina Simon omtaler denne aktive anvendelse som en decideret teknik:

“The goal of participatory techniques is both to meet visitors expectations for active engagement and to do so in a way that furthers the mission and core values of the institution. Rather than delivering the same content to everyone, a participatory institution collects and shares diverse, personalized, and changing content co-produced with visitors.” (Simon 2010, III)

Dermed skal deltagernes projekter altså gerne understøtte de opgaver der i forvejen findes i organisationen. For at et arkiv kan benytte inddragelse af frivillige effektivt, fortæller forskningen altså, at man skal kombinere organisationens bedste, med noget, som giver deltagerne en følelse af at deres indsats faktisk betyder noget. Ifølge Delwiche og Henderson, har tre faktorer influeret udviklingen af brugerinddragelsessubkulturen:” *1) the horizontal integration of media conglomerates, 2) the emergence of technologies enabling the archival, annotation, an recirculating of media content, and 3) the influence of subcultures that celebrate a do-it-yourself (DIY) ethic.*” (Delwiche 2013, 11).

Samarbejdet mellem forskellige medier, teknologisk udvikling og aktiv deltagelse har altså været grundpillerne i subkulturens udvikling. Han forklarer, at det har været en historisk udvikling, som over tid, har vundet indpas på den globale æter. Det interessante i denne inddeling af faktorer, beror sig på, at forskellige – af hinanden uafhængige – udviklinger, til sammen har medvirket til brugerinddragelsens fremvækst. Sammenhængen mellem de tre faktorer, beskrives af Henderson og Delwiche således: *“Armed with inexpensive tools for capturing, editing, and organizing, people tap into a vast ocean of real-time data and multimedia content to promote personal and political interests.”* (Delwiche og Henderson 2013, 3) Det vil altså sige, at gør-det-selv mentaliteten, kan ses som en græsrodsbevægelse. Det er netop denne græsrodsbevægelse, som Nina Simon argumenterer for, at kulturinstitutioner aktivt skal benytte – som redskab.

“[...] participation is just one design technique among many, one with a particular ability to enhance social experience of the institution. Implementing participatory techniques requires some changes to institutional perspectives on authority and audience roles, but these changes may be as small or large as a particular organization’s commitment.” (Simon 2010, 6)

Det betyder altså, at Simon advarer om, at man som kulturinstitution skal være meget bevidst om hvordan man forholder sig til denne brugerinddragelse. Brugerinddragelse som redskab, kan både virke positivt for brugeren og organisationen, såfremt man bruger den rigtigt. Christopher Kelty går endda så langt som til at sige at det forventes at brugerinddragelsen har en indflydelse på strukturerne, institutionen, organisationen eller teknologien (Kelty 2013, 24). Det vil altså sige, at brugerinddragelse ikke kun sker for brugerinddragelsens skyld – men skal virke fordrende på organisationen, som inddrager brugerne i projekterne, og dennes virke. Brugere, som inddrages, beskrives af Simon som befolkning, som den givne kulturelle institution ellers skal ramme demografisk, og som ønsker en mere aktiv deltagelse end blot at være ”forbruger” af de kulturelle tilbud, som institutionen tilbyder (Simon 2010, I-II).

2.3 Er der forskel på Crowdsourcing og Brugerinddragelse? En diskussion.

Er brugerinddragelse i realiteten ikke det samme som crowdsourcing? I praksis handler begge begreber om at inddrage ikke-professionelle individer, uden videre professionel tilknytning til arkivet i et projekt eller en opgave. Det handler om deltagelse – eller participation, som det hedder på engelsk. De personer som deltager som frivillige, har intet juridisk ejerskab over det produkt der skabes. Så hvis man ser begreberne som de frivilliges ”rettigheder” til produktet, er der som udgangspunkt ingen forskel på begreberne. Men begreberne dækker også over andre ting; Ifølge Nina Simon, er begrebet brugerinddragelse et redskab for en organisation. Hvis man spørger Jenkins (Jenkins 2006, 8), er det en selvstændig subkultur, som en organisation skal forholde sig til. Rubæk argumenterer for, at Crowdsourcing er et middel til at opnå ressourcer man ikke ellers ville kunne opnå internt i organisationen – man kan dermed kalde Crowdsourcing et hjælpemiddel, hvorved han slægter Nina Simon på. Brabham beskriver effektiv crowdsourcing som det der sker når bottom-up og top-down strukturer mødes mellem organisation og deltagere – men altså ser det som et begreb.

- Dette er bare nogle eksempler på den skov af begrebsdefinitioner og forståelsesrammer der befinder sig indenfor dette felt. Det skal her ekspliciteres at feltet ikke er afgrænset til arkiver – eller til kulturinstitutioner for den sags skyld, hvilket til en vis grad kan forklare hvorfor der er så mange forståelser.

Men tilbage står stadigvæk spørgsmålet om hvorvidt Crowdsourcing og brugerinddragelse er beslægtede begreber, synonymmer eller antonymer.

Først og fremmest indeholder begrebet brugerinddragelse en afgrænsning af at man skal være bruger, mens Crowdsourcing etymologisk er en folkemængde. Vi kan dermed benytte Alexandra Eveleigh til at beskrive det som værende beslægtede, men separate begreber, da hun opererer med dels community (eller bruger?) og crowd (Eveleigh 2014, 215-217). Omvendt kan man sige, at med den digitale æras indtog, bliver brugeren en hvilken som helst person i verden, som kunne have lyst til at bruge arkivets samlinger. Der kan ikke være geografiske afgrænsninger for hvem brugeren er længere, fordi en hvilken som helst person kan sidde derhjemme og bruge arkivets samlinger. Dermed er alle arkiver med digitale løsninger i praksis nødt til at definere deres brugere som et crowd, og ikke nødvendigvis et community. Det skal her ekspliciteres, at der sagtens kan forefindes flere communities i en crowd. Man kan endda argumentere for, at brugerne af et arkiv – og de frivillige der tager del i et projekt eller en opgave – både kan være communities og crowds. Derfor kan man altså ikke med hjælp fra etymologien finde en definitiv forskel, så snart vi inddrager hvordan arkiverne virker i praksis.

Ud fra de ovenstående opridsninger af de forskellige forskeres definitioner, tegner der sig et mønster af, at begreberne dækker over redskaber, eller kulturer. Desværre vil det heller ikke fordre en mulighed for at definere forskelle eller ligheder, da forskerne er uenige om begge udfald. Men det betyder ikke, at det ikke kan få stor indflydelse på denne undersøgelse om det ses som synonymmer eller ej. Det kan få stor betydning for undersøgelsen, at både redskabet og kulturen repræsenteres separat, hvorfor jeg vælger at træffe den beslutning at brugerinddragelse er et redskab (og dermed lægger mig op ad Nina Simon), mens Crowdsourcing ses som en (sub)kultur. Denne begrebsdefinition har til hensigt at muliggøre en analyse af hvordan arkiverne forholder sig til frivillighed, både som redskab og kultur.

3. Metode

Hele dette speciale tager udgangspunkt i, at de praktiske erfaringer, som danske arkiver har gjort sig, er af stor betydning for forståelsen af crowdsourcingens indflydelse på danske arkiver generelt. For at kunne drage nytte af de informationer som danske arkiver rummer på området, er det nødvendigt at adspørge dem konkret. Dette betyder, at specialets empiri bunder i interviewundersøgelser.

3.1 Interviewets forskningsmæssige validitet

” The qualitative research interview attempts to understand the world from the subjects' point of view, to unfold the meaning of their experiences, to uncover their lived World prior to scientific explanations.” (Kvale og Brinkmann 2015, 3)

At forstå verden fra subjektets synspunkt, er netop hvad jeg håber at kunne, med forskningsinterviewet. Der er ingen tvivl om, at forskningsinterviewet er et omfattende emne, med mange typer af fokuspunkter, men for at kunne finde ud af hvilke fokuspunkter danske arkiver har i forhold til crowdsourcing, er det vigtigt at møde arkiverne dér hvor de er. Det betyder, at jeg må vælge en forskningstype, som fokuserer på ”at forstå og fortolke fænomener, som allerede er fortolkninger, dvs. sociale aktørers fortolkninger og forståelse af sig selv, af andre mennesker og af den fysiske verden.” (Launsø, Rieper og Olsen 2017, 27-28). Indenfor denne forskningstype, skal forskeren forsøge at udrede hvilken kontekst subjektet bevæger sig i, og hvilke bevæggrunde der er for, at subjektet har handlet som det har gjort. Konteksten er i sig selv en forudsætning for, at man kan analysere det indkomne data (ibid.). En anden forudsætning er, at forskeren er i stand til at forstå og bruge subjektets egne begreber for og definition af fænomenet, og ikke udelukkende benytte forskerens egne (Launsø, Rieper, Olsen 2017, 31). Dette kaldes formålsforklaringer, og bruges til at tvinge forskeren til at fortolke subjektets bevæggrunde og forståelsesramme (ibid.). Alt dette forudsætter, at subjektet selv har et tilbundsgående kendskab til egne forståelsesrammer og bevæggrunde, hvilket kan give en betydelig fejlmargen (Launsø, Rieper, Olsen 2017, 32). Hvis man ønsker at forstå et fænomen, vil man typisk gøre det ud fra casestudier (Launsø, Rieper, Olsen 2017, 33), og dette vil specialet derfor også tage udgangspunkt i. Eftersom der er tale om allerede eksisterende projekter, vil den forstående forskningstype endvidere hjælpe til, at kunne forstå bestemte elementer af projektevaluering; Indsatsernes baggrund, udarbejdelse og implementering (Launsø, Rieper og Olsen 2017, 45).

3.2 Forholdet mellem interviewer og Arkivets respondent

”The research interview is not a conversation between equal partners, because the researcher defines and controls the situation. The interview researcher introduces the topic of the interview and also critically follows up on the subject's answers to his or her questions.” (Kvale og Brinkmann 2015, 6)

Der er altså ikke et ligeligt forhold mellem respondent og forsker. Hvor forskerens ideologi, holdning og forventninger, har en enorm indflydelse på udfaldet af undersøgelsen, påvirker

respondenten i højere grad interviewet på baggrund af faktorer som hvorvidt respondenter faktisk kan svare på spørgsmålene, har viden om hvilken rolle respondenter forventes at udfylde og er motiveret til faktisk at besvare spørgsmålene (Kjøller 1975, 15). For, at forskeren vil kunne bruge svarene fra respondenter, kræver det ifølge Hans Gordon, lærer og psykolog i Stockholm, at spørgsmålene er velformulerede og velfunderede, at interviewet er indrettet på en sådan måde, at det virker struktureret og overskueligt for både afsender og modtager og at interviewer ikke virker intimiderende for respondenter (Gordon 1972, 43-48).

Interviewspørgsmålene udarbejdes på baggrund af teknikker fra Hans Gordon, Svend Brinkmann og Steinar Kvale og Laila Launsø, Olaf Rieper og Leif Olsen.

3.3 Interviewspørgsmålenes struktur

Eftersom Kjøller argumenterer for, at respondenter har brug for at vide hvad der forventes, har jeg indledningsvis udformet en ansøgning til de pågældende arkiver.

Formålet med denne ansøgning har været – ud over at få tilladelse til at interviewe dem – at gøre dem opmærksomme på hvilke emner jeg ville fokusere på, hvad deres svar skulle bruges til, og at give dem muligheden for at forberede sig (i kraft af at jeg tilbød dem at modtage mine spørgsmål på forhånd). Spørgsmålene er i sig selv blevet udformet ud fra en bestemt struktur: At starte ud med rammerne for projekterne for derefter at gennemgå de forskellige stadier i et projekt: Udvælgelse af kilder, Rekruttering, Effektivering af opgaverne – hvordan det praktisk er foregået, Redaktion og Evaluering. Denne struktur blev udvalgt dels for at efterkomme en overskuelighed og struktur i spørgsmålene (Gordon 1972, 43-48), dels for at sikre at jeg afdækkede hele processen og at alle svarede på cirka samme spørgsmål. Når jeg bruger det vage udtryk ”cirka” er det fordi jeg naturligvis har tilpasset spørgsmålene til det arkiv jeg kom til. Eksempelvis har jeg spurgt ind til hvorfor man ikke kan blive frivillig uden at rette henvendelse til Aarhus Stadsarkiv personligt, mens jeg ved Københavns Stadsarkiv har spurgt ind til hvorfor de har et brugerforum, og hvordan det bruges. Spørgsmålene er udformet således:

3.4 Interviewskabelon

Rammer for projekterne.

- *Prøv at fortælle mig lidt om hvordan I fandt ud af at I i første omgang ville lave projekter med frivillige – og hvad kom først? Opgaven eller ønsket om at arbejde med frivillige?*
- *Hvor fandt I inspiration til at lave digitaliseringsprojekter baseret på frivillig arbejdskraft?*
- *Hvor mange digitaliseringsprojekter er I på nuværende tidspunkt i gang med?*
- *Hvad er formålet med projekterne?*
- *Har formålet forandret sig over tid?*
- *Har eksterne forventninger og motivationer spillet ind i hvorfor I har valgt at lave denne type digitaliseringsprojekter med frivillige?*

Økonomi

- *Har I afsat et budget, eller går det ind under det faste driftsbudget?*
- *Har budgettet forandret sig over tid?*
- *Har der været nogle ressourcemæssige overraskelser efter projekterne begyndte?*

Kilderne

- *Hvem har udvalgt kilderne?*
- *Hvorfor er netop disse kilder udvalgt?*
- *Hvad er formålet ved at digitalisere kilderne?*
- *Hvor meget af arbejdet med kilderne foregår analogt og hvor meget foregår digitalt?*
- *Hvilken betydning har det at der er noget analogt?*

Frivillige på Arkivet

- *Hvor mange frivillige har I tilknyttet de nuværende projekter?*
- *Hvilke opgaver udfører jeres frivillige på Københavns Stadsarkiv?*
- *Har I tidligere erfaringer med at arbejde med frivillige?*
- *Har I frivillige der arbejder med andre opgaver?*

Rekruttering af frivillige

- *Har I haft en udvælgelsesproces af de frivillige på projekterne? (uanset om ja eller nej; er det usædvanligt i forhold til hvordan I almindeligvis rekrutterer frivillige?)*

- *Har I opsøgt de frivillige, eller er de kommet til jer med ønske om at udføre frivilligt arbejde – fra starten af?*
- *Hvilke goder tilbyder I de frivillige? Aktiviteter, gaming, socialt fællesskab mv.*
- *Skal I forholde jer til de interpersonelle forhold der er mellem de frivillige?*
- *Hvordan håndterer I i så fald de interpersonelle relationer?*
- *Har det været din opfattelse, at de frivillige havde brug for oplæring for at kunne tage del i arbejdet?*
- *Hvilke ressourcer kræver det for jer – angående ledelse, koordination og så videre – at have frivillige tilknyttet et projekt?*

Drift af digitaliseringsprojekter

- *Hvordan leder I jeres projekter?*
- *Hvorfor?*
- *Hvordan vil du vurdere udbyttet af at bruge frivillige i et digitaliseringsprojekt?*

Redaktion

- *Vil du prøve at forklare mig hvordan I kontrollerer kvaliteten af de frivilliges arbejde?*
- *Er det en bestemt praksis I har for kvalitetssikring, eller varierer den fra medarbejder til medarbejder?*
- *Er der bestemte typer af fejl der er mere typiske end andre?*
- *Hvad sker der helt praktisk når I har opdaget fejlen?*
- *Hvor stor en redigering er der i de frivilliges projekter for jer?*

Evaluering

- *Har I praksisser for evaluering på jeres projekter?*
- *Vil I blive ved med at bruge frivillige i projekter?*
- *Hvilke typer projekter kan du se frivillige blive brugt til på dit arkiv? Kan de bruges til andet end I gør i forvejen?*
- *Hvad er fordelene ved at bruge frivillige?*
- *Hvilke ulemper kan der være ved at bruge frivillige?*
- *Er der noget I ville gøre anderledes næste gang?*
- *Hvis du skulle give en kollega fra et andet arkiv et godt råd i forbindelse med at bruge*

frivillige til digitaliseringsprojekter – hvad skulle det så være?

Formålet med spørgsmålene er som sådan, at afdække dels hvilket verdensbillede arkivet har, dels hvordan man praktisk anvender frivillighed på arkivet. Der er naturligvis altid variationer i et interview, og jeg har valgt en semistruktureret metode, for at kunne lægge op til en undersøgende samtale med de forskellige arkiver. Jeg har således forsøgt at undersøge den virkelighed som arkiverne bevæger sig i ud fra overordnede processer (Launsø, Rieper, Olsen 2017, 27-28; Kvale og Brinkmann 2015, 3) Jeg har stillet spørgsmål både til deltagelse som redskab og som kultur, til kvalitetssikring og til evaluering. Om der er fejl og mangler vil vise sig i analysen.

4. Empirisk kildepræsentation

Specialet tager udgangspunkt i fire forskellige arkivers digitaliseringsprojekter; Rigsarkivets tastefester og indtastningsportal; Aarhus Stadsarkivs digitalisering af byrådsprotokoller og Sejrs sedler; Historisk Arkiv i Hjørrings Vendelboarkiv og digitaliseringsprojekter; samt Københavns Stadsarkivs kildetasteren. Disse arkiver er specielt udvalgt af flere årsager: De repræsenterer forskellige landsdele, og er dermed geografisk repræsentativ for danske arkiver. De repræsenterer vidt forskellige strukturer (nationalt arkiv, byhistorisk arkiv og lokalt arkiv), og mit empiriske grundlag skulle dermed rumme mulighed for at vurdere hvorvidt forskellige økonomiske afgrænsninger og politiske indflydelser kunne have betydning for arkivets muligheder.

Det faktum, at Historisk Arkiv i Hjørring er en underafdeling af et museum, kan ydermere påvirke analysen i sig selv, da mange lokalhistoriske arkiver er selvejende. Dermed er arkivet måske ikke repræsentativt for alle lokalarkiver i Danmark, men de opererer stadig under samme regelsæt som alle andre lokalarkiver der er optaget i SLA, og skal dermed følge de gængse retningslinjer som gælder alle lokalhistoriske arkiver (vhm.dk – Historisk Arkiv; Vedtægt SLA §3 stk. 1).

Det der til gengæld gør Historisk Arkiv i Hjørring særdeles interessant er, at de kun har en ansat – resten er drevet af frivillige (Helle Thrane, Historisk Arkiv Hjørring, 08.43-08.49). Dette gør, at Historisk Arkiv har haft særdeles mange erfaringer med at arbejde med frivillige i arkivsammenhæng, hvilket gør dem til en autoritet på området. Derfor vurderes Historisk Arkiv som værende repræsentativ for et lokalarkivs oplevelser af frivillige. Det ville selvfølgelig have været en fordel at inkludere yderligere et par lokalarkiver til at vurdere om Historisk Arkiv var repræsentativt for deres gruppe, eller om der er afvigelser. Dette afvises dog, da undertegnede ikke i researchen er stødt på andre lokalarkiver, som har lavet deciderede retrodigitaliseringsprojekter, og de dermed falder udenfor kategori.

En fællesnævner der er imellem Historisk Arkiv i Hjørring og Aarhus Stadsarkiv er deres

retrodigitaliseringsprojekter Vendelboarkivet og Sejrs Sedler. Begge er kartotekskort bygget af en privat mand, og overdraget arkiverne (vhm.dk – Vendelboarkivet; aarhus.dk – Sejrs Sedler). Dermed komplementerer Historisk Arkiv og Aarhus Stadsarkiv altså hinanden på opgaver, ligesom Rigsarkivets indtastningsportal og Københavns Stadsarkivs kildetasteren komplementerer hinanden (sa.dk – vær med; kbharkiv.dk indtast) . Opgavemæssigt er det dermed muligt at lave en komparativ analyse af opgavetyper på forskellige arkivtyper, hvilket kan vise sig konstruktivt for analysens udfald.

Det faktum at jeg benytter to Stadsarkiver og kun en repræsentant for de to andre organisationer, kan påvirke specialets resultater, men da deres metoder for brugerinddragelse og kvalitetssikring er af væsentlig forskellige karakterer, kan man argumentere for, at det blot giver mulighed for at undersøge problemstillingen mere grundigt.

4.1 Empirisk research

For at undersøge min problemformulering, tages der udgangspunkt i fire forskellige ”cases” - ansatte på fire forskellige arkiver, har i et interview gjort rede for, hvordan de forholder sig til frivillighed ud fra digitaliseringsprojekter. De har alle besvaret de samme spørgsmål, dog med tilføjelser på baggrund af min foregående research af arkiverne. Udvalgelsen af arkiverne er foregået på den måde, at jeg har eftersøgt repræsentanter fra tre typiske arkivtyper i Danmark: Nationalt, byhistorisk og lokalhistorisk. Derefter er arkiverne udvalgt på baggrund af den metodik de viser på diverse medier om hvordan de arbejder med frivillige. Derefter er arkiverne udvalgt som følge af deres umiddelbare rekrutteringsstrategier, og om de bruger digitaliseringsprojekter. Jeg har derefter foretaget en skematisk sidestilling af de fire arkivers metoder og processer set ud fra den internetbaserede research det har været mig mulig at udlede. Skemaet er udformet på baggrund af informationer på arkivernes hjemmesider; sa.dk, aarhus.dk, kbharkiv.dk og vendelboarkivet.dk

De steder hvor der blot står et ”?” skal fortolkes som spørgsmål det ikke har været mig muligt at besvare i den online research. Den skematiske inddeling ses her:

Arkiv	Rigsarkivet	Historisk Arkiv, Hjørring	Aarhus Stadsarkiv	Københavns Stadsarkiv
Afsender	Rigsarkivet	Vendelboarkivet	Aarhus Stadsarkiv	Københavns Stadsarkiv
Modtager	Alle Interesserede	Frivillige fra Arkivlauget	Alle Interesserede	Alle Interesserede

Hvilke platforme bruger arkiverne til rekruttering?	Invitationer gennem nyhedsbreve, Rigsarkivets hjemmeside og facebook	Projekt internt opstartet og gennemført af egne kræfter	Aarhus Stadsarkivs hjemmeside	Københavns Stadsarkivs hjemmeside, facebook
Hvad består arbejdet i?	Indtastning af arkivalier	Registrering og OCR-scanning af kartotekskort.	Typiske opgaver er registrering og scanning af billeder, indtastning og korrekturlæsning	Indtastning af arkivalier/erindringsnedfældning, scanning, metadata-indtastning og transskription til formidlingsprojekter
Er der tilgængelige vejledninger til de frivillige?	Ja, kan downloades efter behov løbende men til tastefesterne er det mere videndeling	Nej	?	Ja, online – ikke til download. Forum til frivillige
Hvilken type deltagelse kræves?	Fysisk aktiv deltagelse / deltagelse hjemmefra	Fysisk deltagelse fra lille gruppe frivillige	Deltagelse fra egen PC, men også fysisk i arkivets brugerrum.	Deltagelse ved indtastning er ikke afhængig af fysisk tid eller sted
Evighedsprojekter eller afgrænsede? Af hvad?	Tastefesterne er afgrænsede, men projekterne kunne potentielt være evighedsprojekter.	Afgrænset projekt fokuserende på registrering af kartotekskort	?	Delprojekter, men kan i teorien potentielt være evighedsprojekter
Praktiske målsætninger	At transskribere, nogle gange oversætte og gøre	Digitalisering af kartotekskort-arkiv	Transskribere, scanne og registrere	Transskribere, og gøre arkivalier søgbare online.

	arkivalier søgbare online		arkivalier	
Økonomiske forudsætninger (ressourcer for arkivet)	Projekterne er mere eller mindre baseret på frivillighed, mens kun endelige rettelser gennem AO udføres af Rigsarkivet	Frivilligt baseret, og frivilligt udført.	?	Projektet er i høj grad frivilligt baseret, men de frivillige virker til at være mere hjulpet af Stadsarkivet end det er tilfældet for Rigsarkivets indtastningsprojekter
Gaming/sociale fordele mv.? Incitamenter?	Sociale fordele i kraft af at de frivillige ses fysisk og kan snakke om opgaverne. De får mad, og drikke. Gaming fordi de særligt dygtige frivillige hædres til tastefesten. I indtastningsportal en kan de frivillige få point for udførelse af arbejde, pointene leveres af godkendere – som er forfremmede frivillige. Derigennem	Sociale fordele i kraft af at den frivillige møder op fysisk for at lave arbejdet i fællesskab.	?	Gaming: Superbrugere modtager en gave en gang om året. Der laves statistik og toplister over hvor mange indtastninger den frivillige har nået

	opstår endnu et gaming-incitament			
Kan de frivillige arbejde på arkivet?	Det gør de til Tastefesterne, ellers er det ikke nødvendigt at være på arkivet for at kunne arbejde.	Ja, det er påkrævet	Ja. Om det er nødvendigt at være fysisk på arkivet, er dog usikkert	Ja, men det er ikke nødvendigt ved indtastning. Ved anden hjælp skal det foregå på arkivet.
Kvalifikationskrav for de frivillige?	Ingen kvalifikationskrav, men de frivillige kan hjælpe hinanden og Rigsarkivet tilbyder online-kurser i at læse gotisk	Ingen deciderede kvalifikationskrav	?	Ingen kvalifikationskrav.
Hvordan kvalitetssikrer arkiverne?	Frivillige. Forfremmede frivillige godkender de frivilliges arbejde, og de frivillige kan derefter selv gennemgå de rettelser godkenderen har indsat – hvis uenig i rettelsen, indsendes rettelsen til AO på samme måde som ved AO generelt.	Kvalitetssikring gennem de frivilliges erfaringer	?	Når der opdages en fejl, får den frivillige en notifikation på sin profilside. Herefter har vedkommende en uge til at rette, inden det sendes videre til forfremmede frivillige, kaldet superbrugere, som retter det til.

	Disse rettelser gennemgås – af arkivet??			
Hvilke ressourcer har arkivet?	Rigsarkivet har afsat ressourcer til disse arrangementer.	Få. Deres hjemmeside giver ikke udtryk for at arkivet har haft større indflydelse.	?	?
Ved de frivillige hvad de laver (kender de projektets store sammenhænge)?	Ja, og de kan spørge videre ind til disse arrangementer	Ja, de er selv frivillige ”arkivarbejdere”	?	Ja, gennem vejledninger og introtekster
Hvilke ord bruger arkiverne til at tiltrække frivillige?	”Indtastning af din, min og vores historie”, ”Indtaste, gøre søgbare og tilgængelige for alle”	Ingen tiltrækning af udenforstående.	”Bevare byens historie og gøre den tilgængelig”	”Gør en forskel”, ”Gør det du brænder for”,
Er der support fra arkivet?	Ja, gennem Facebook og mail	?	?	Ja, gennem et online-forum for brugerne, hvor de har kontakt med hinanden og arkivarerne.
Er det let at blive frivillig i praksis?	Ja, online	Ja, forudsat de kender til projektet, og er en del af den eksisterende gruppe.	Nej – ikke åbenbart hvordan man bliver frivillig bortset fra at man skal rette henvendelse til arkivet.	Ja, online

Dette er det empiriske grundlag der har været forudsætningen for, at undertegnede kunne udforme interviewspørgsmålene til arkiverne.

5. Forskningsdiskussion: Tidligere behandling af digitaliseringsprojekter.

Dansk demografisk Database (DDD) blev skabt af Rigsarkivet i 1992 på foranledning af to mænd, som ønskede at koordinere den allerede eksisterende tendens til at katalogisere kirkebøger og folketællinger, som slægtsforskere arbejdede med privat. Denne udvikling medførte ifølge Nanna Floor Clausen, arkivar ved Rigsarkivet, en udvikling, som i dag betyder, at mere end 20 millioner poster alene på denne side er tilgængelige og søgbare for alle interesserede (Pressemeddelelse fra Rigsarkivet 26.11.2016). I Rigsarkivets årsberetning for 2015 vurderes Dansk Demografisk Database ud fra kvantitative succeskriterier som antal af nye poster, efterspørgsel og hvad man kan bruge indtastningsprojekter som Dansk Demografisk Database og Indtastningsportalen til (Rigsarkivet 2015, 5-6). Fokus ligger i høj grad på den frivillige arbejdskraft, og hvordan den frivillige arbejdskraft faciliterer andre brugere (ibid.). Man kan derfor argumentere for, at brugerinddragelse set fra den officielle konsensus hos Rigsarkivet, er et redskab, hvorfor der altså er tale om brugerinddragelse frem for Crowdsourcing jævnfør ovenstående definitionsforståelse. Christa Brønd har udført en evaluering af Københavns Stadsarkivs digitaliseringsprojekt: Politiets registerblade, som har til formål at undersøge hvilke motivationer der er for de frivillige, og hvordan man aktivt kan rekruttere og fastholde frivillige (Brønd 2011, 3). Der er her fokus på frivillighed som redskab, men også som kulturel enhed – men med fokus på hvordan arkiverne kan tiltrække og fastholde dem, ikke hvordan arkiverne aktivt kan bruge dem. Derfor er fokus ikke på samme emne som denne afhandling, og er kun relevant i det omfang, at man kan erfare hvilke tanker arkivet tidligere har gjort sig.

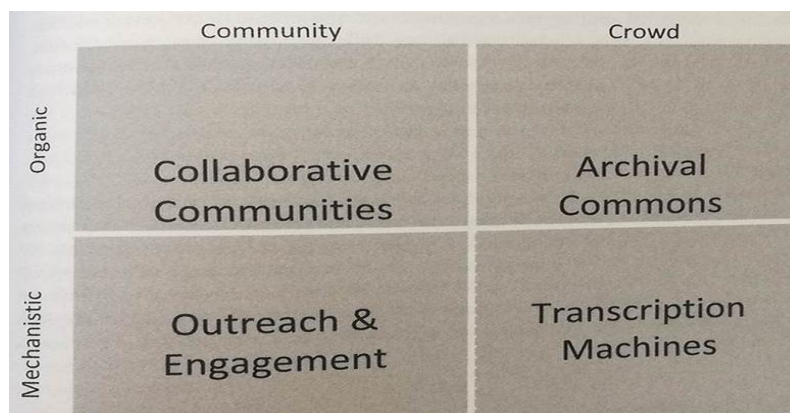
Brugerinddragelse og Crowdsourcing på arkiver, er et emne som løbende debatteres, og eksempelvis Ann-Kristin Clemens Egeland og Dorte Hahn har undersøgt Rigsarkivets Indtastningsportal og Københavns Stadsarkivs digitaliseringsprojekt Politiets Registerblade, for at kunne udarbejde guidelines til hvordan man kan motivere frivillige til at blive en del af digitaliseringsprojektet – og hvordan de motiveres til at forblive deltagere (Egeland og Hahn 2014, 5-21). Til trods for, at Egeland og Hahn altså undersøger flere af de samme institutioner som undertegnede, udføres undersøgelsen altså med et særdeles anderledes udgangspunkt, da de tager udgangspunkt i forestillingen om at crowdsourcingprojekter vil tiltage i omfang i kulturinstitutioner,

og der derfor kommer en sådan konkurrence om de frivillige, at det er nødvendigt at udarbejde gængse guidelines for hvordan man kan sikre sig en vis loyalitet fra de frivillige (Egeland og Hahn 2014, 6). Et mere specifikt fokus på crowdsourcingprojekter hos Københavns Stadsarkiv, forefindes i Josefine Grandlev Bonnevis analyse af motivationer for crowdsourcing på arkivet (Bonnievie 2015, 4). Bonnievie skriver sig ind i diskursen om crowdsourcing som redskab, og beretter om sine undersøgelser på baggrund af hvad arkivet kan gøre for at virke appellerende for de frivillige, men med fokus på hvordan crowdsourcing må vurderes som et aktivt redskab (Bonnievie 2015, 25-29). Igen er problematikken altså fokuseret på hvordan de frivillige kan blive tiltrukket af arkivet, og ikke hvordan arkivet kan bruge de frivillige. Derfor vurderes Bonnevis bidrag som mere informativt end direkte relevant for denne afhandling.

6. Analytiske redskaber:

Analysen af frivillighed baseres på følgende begreber: Alexandra Eveleigh's User Participation Matrix, og Nina Simons forståelse af, at brugerinddragelsen som redskab har fire inddelinger Contribution, collaboration, Co-creation og Hosted (Simon 186-188).

6.1 Alexandra Eveleigh: User Participation Matrix

(Eveleigh 2012,217)

Alexandra Eveleigh har udviklet sin model for brugerinddragelse ud fra dels Burns og Stalkers adskillelse af mekanisk og organisk struktur og ledelse af projekter og Caroline Haythornewaite's "crowds and communities", som henviser til forholdet mellem de frivillige online brugere (Eveleigh 2012, 217-218). Hun argumenterer for at der er fire overordnede strukturer forbundet med brugerinddragelse: Collaborative communities, hvor arkivet giver de frivillige en høj grad af valgfrihed, og hvor de frivillige er et fællesskab. Archival commons, hvor arkivet giver stor frihed til de inddragne, men hvor de frivillige ikke har et forhold til hinanden. Outreach and engagement, hvor arkivet har en fast struktur de frivillige skal arbejde efter, men de frivillige er en del af et

fællesskab med fælles mål. Sidst men ikke mindst er der Transcription Machines, hvor arkiverne har en fast struktur de frivillige skal arbejde efter, og hvor de frivillige ikke har et forhold til hinanden. (Eveleigh 2014, 217-224)

6.2 Nina Simon: Projektledelsestyper

Nina Simon arbejder ud fra Rick Bonneys tre modeller for brugerinddragelse: Contribution, Collaboration og Co-creation men inddrager også den hostede model, som hun synes mangler fra Bonneys modellering. I Contribution, indsamler de frivillige data baseret på forskernes ønsker. Det er også forskerne der analyserer og konkluderer på data. I collaboration, deltager de frivillige dels i indsamling, men også i analyse og konklusioner i et partnerskab med forskerne. Co-creation er den tredje form for model. Her deltager de frivillige i hele processen fra udvælgelse til konklusion, men understøttes af forskerne (Simon 2010, 186). Simons Hosted model henviser til at forskellige interessentgrupper kan bruge institutionens lokaler og til en vis grad også ressourcer, til at udføre deres egne projekter; rollespil, strikning mv. (Simon 2010, 187-189)

Det vil altså sige, at til trods for at Eveleigh og Simon begge mener, at man kan bruge inddragelse som et aktivt redskab, og de endda mener at man kan arbejde med det på forskellige måder set fra den kulturelle institutions perspektiv, er der alligevel en væsentlig forskel i hvordan de ser på brugerinddragelse: Eveleigh inddrager de frivilliges interpersonelle forhold, mens Simon fokuserer på projektledelsen.

6.3 Transskribering og søgemuligheder

Eftersom digitaliseringsprojekterne i denne afhandling i høj grad vedrører transskribering og søgemuligheder i store mængder data, tager analyseredskaberne udgangspunkt i følgende teorier: Emily Monks-Leasons teori om, at online-arkiver uanset grad af professionalisme vil inddrage proveniens-prinippet, uden dog at vide hvordan det egentlig skal bruges (Monks-Leeson 2011, 52-56). Det vil være interessant at undersøge hvordan proveniensprincippet kommer til udtryk i søgemulighederne i de databaser der skabes på arkiverne inddraget i dette speciale.

Larisa K. Miller argumenterer for, at man med fuldtekstsøgninger kan undgå proveniensprincippets besnærende bånd i form af, at søgemulighederne ofte er for begrænsede til at brugerne vil kunne finde det materiale de søger effektivt (Miller 2013, 530).

Max J. Evans teori om, at arkivarerne skal skabe rammerne for de frivilliges muligheder for at lave de detaljerede indekseringer og dybdegående metadata vil ydermere blive brugt til at analysere

hvordan det virker i praksis. (Evans 2007, 395)

6.4 Evaluering

Specialet tager udgangspunkt i fire forskellige arkivers retrodigitaliseringsprojekter, og har derfor i interviewene adspurgt arkiverne hvor mange projekter de på dette tidspunkt var ledere for. Det har her vist sig, at der overordnet set har været flere projekter i gang, end det, for undertegnede, havde været muligt at identificere gennem internetbaseret research. Derfor har det været en uforudset fordel for udformelsen af analysen, at undertegnede ydermere spurgte ind til hele den organisatoriske og procesmæssige udformning af projekterne. Dette har medvirket til, at jeg ud over spørgsmål om formål og ressourceforbrug også har fået besvarelser på spørgsmål som om hvordan projekterne praktisk udføres. Ved spørgsmålet om hvorvidt arkiverne har faste evalueringsmetoder, har det overvejende været negativt besvaret med, at det ikke har været tilfældet. Da formålet med forskningsinterviewet som metode er at forstå konteksten, som arkivet bevæger sig i, og at forstå arkivets egne begreber, og ikke forskerens egne (Launsø Rieper, Olsen 2017, 31), kan det være belastende for udfaldet af analysen at anvende en bestemt evalueringsmodel, dels fordi jeg ikke nødvendigvis har fået de nødvendige elementer i evalueringsmodellen dækket, og dels fordi hele min metodiske tilgang til analysen er, at undersøge hvordan arkiverne gør ud fra deres egne synsvinkler, for dermed at få deres praktiske syn på brug af frivillige med. Til trods for, at Nina Simon faktisk har et helt kapitel tilegnet evaluering af deltagelsesprojekter (Simon 2010, 301-320) fokuseres der overvejende på hvordan de frivillige kan deltage i evalueringselementet. Det vurderes derfor, at denne strategi ikke vil tilgodese analysen, da afhandlingens fokus netop ikke er på de frivillige, men på arkivets optik. Derfor analyseres de evaluerende elementer ud fra hvordan arkivet har beskrevet brugen af frivilligt-baserede projekters formål og proces, samt hvordan arkiverne retrospektivt vil vurdere udfaldet af deres bestræbelser.

7. Analyse

7.1 Analyse af Historisk Arkiv, Hjørring.

Analysen baseres på en tematisk gennemgang af interviewet med Helle Thrane, Arkivar ved Historisk Arkiv i Hjørring (Bilag A), med analyse Brugerinddragelse og Crowdsourcing, Kvalitetssikring og Evaluering tilføjet hvor det er relevant. For en komparativ gennemgang, se oversigt nedenfor analysen.

7.1.1 Rammer for projekterne.

”Det her arkiv har eksisteret siden 1964, og det er qva at der er et historisk museum, som kunne se, at der var noget værdi ved at lave nogle arkivalske samlinger.” (Thrane 2017, 01.24-01.39)

For Historisk Arkivs vedkommende, blev arkivet i første omgang startet af Hjørring Museum allerede i 1964, men blev først ledet af en professionel historiker fra 1980'erne. Historisk Arkiv i Hjørring har altid i høj grad været drevet af frivillige kræfter, hvorfor det bliver vanskeligt at beskrive om opgaverne eller ønsket om at arbejde med frivillige kom først. Det har altså løbende været en aktiv del af driften at huse frivillige. Helle Thrane beskriver endog de frivillige som ligestillede de ansatte. Det skal dog allerede her ekspliciteres, at arkivet i skrivende stund rummer én ansat og ca. Ti frivillige. I kraft af, at der er flere frivillige tilknyttet arkivet end der er ansatte, kræver det en stringent holdning til de frivillige. Denne holdning medfører visse ressourcemæssige udfordringer, som det kan være vanskeligt at finde en fornuftig løsning på, som tilgodeser alle parter.

På Historisk Arkiv findes inspirationen til hvordan digitaliseringsprojekterne skal udformes primært blandt de arbejdere der er tilknyttet arkivet – dette være sig både som frivillige, ansatte og samarbejdspartnere som den lokale slægtsforskningsforening, Arkivlauget. Her beskrives udviklingen som en meningsudveksling i gruppen, hvor folk ud fra deres særlige interessefelter, byder ind hvor de kan. Det betyder i praksis, at en frivillig har lige så stor indflydelse på digitaliseringsprojekternes udformning som de ansatte.

I skrivende stund, er Historisk Arkiv i gang med to digitaliseringsprojekter: et topografisk og et transskriptionsprojekt. Det topografiske projekt blev udformet af to ældre, frivillige kvinder, som havde fået til opgave at gennemgå arkivets topografiske billedregistreringer for fejl og mangler. For at kunne udføre dette, valgte kvinderne af egen drift, at nedfælde en fortegnelse over samtlige gader og adresser de kom i nærheden af, hvori de nedfældede hvilke forandringer der skete over tid. Dette være sig adresseændringer, gadenavneforandringer og så fremdeles. Det var ikke blevet påbudt fra arkivets side, og da arkivaren ved et tilfælde opdagede hvad kvinderne havde udarbejdet, besluttede de tre i fællesskab at det skulle digitaliseres, så man så at sige skabte en historisk ejendomsdatabase for ejendomme i området, hvilket kan virke både servicerende for brugerne og tidsbesparende for arkivaren. Formålet med at lave fortegnelsen for de to frivillige, var altså ikke den samme som det var for arkivet at offentliggøre databasen.

Transskriptionsprojektet er foranlediget af arkivaren, og består i al sin enkelthed i, at tre forskellige

relativt store fotografier fra Hjørring-egnen, har overdraget deres samling og portrætprotokoller til arkivet. Det har altid været meget anvendt af brugerne på arkivet, og har taget en del arbejdstid for arkivaren at ekspedere. Derfor besluttede hun, at det kunne registreres som en database, hvori man kan søge på både dato, personnavne og billednummer. Dette vil betyde, at folk hjemme i privaten kan søge på de oplysninger de har om et billede, og måske finde ud af hvem billedet forestiller – eller som minimum betyde, at man kan finde ud af hvem der har bestilt billedet i sin tid. Der er i samarbejde med en ansat fra museet, blevet udformet en registratur, som protokollerne er blevet indført i, for derefter at blive gjort søgbare. Formålet har også i dette tilfælde været, at søge at optimere serviceringen af flest mulige, samtidig med at det begrænser arbejdstiden på denne ene opgave for arkivaren.

Den eneste eksterne aktør, som har haft indflydelse på et digitaliseringsprojekt i Historisk Arkiv, er Slægtsforskningsforeningen, som faciliterede digitaliseringen af Vendelboarkivet.

”But, since ultimately, achieving the objective of any participatory project is entirely dependent upon the response the project receives from the participants, matching the intended outcomes to contributors' likely motivations and exhibited patterns of behavior is vital for the success of the project. The matrix then provides a tool through which to examine these various points of interaction between the project organisation (the upper and lower halves of the framework) and the participants (the left and right hand sides of the matrix).” (Eveleigh 2014, 216-217)

Alexandra Eveleigh mener altså dermed, at man gennem en analyse af forholdet mellem projektledelse og udførelse kan udvikle redskaber til at gennemføre projekterne effektivt.

Man har som arkiv fundet inspirationen til at lave digitaliseringsprojekter, dels hos de frivillige selv, dels hos arkivet. Grundlæggende kommer initiativet sig af et behov, fordi mange arkiver har brug for at de afgrænsede samlinger man har behov for digitaliseres. Dette kommer sig dels af et stort behov for at lette ressourcerne, dels af et behov for at servicere brugerne af arkivet bedst muligt. For at finde ud af hvilken type deltagelse der er tale om fra Historisk Arkivs side, vil jeg benytte Alexandra Eveleighs User Participation Matrix. Først defineres det, om der er et bestemt formål med projektet, eller om det er mere åbent (Ibid.). Man kan argumentere for at der i realiteten er to forskellige projektstrukturer i spil på arkivet: det strukturerede, som ses i den fotografiske database og på Vendelboarkivet, og på den anden side ses den mere åbne projektførelse, som ikke har haft en stringent struktur det skulle skabes ud fra i den topografiske ejendomsdatabase. Dermed har har arkivet altså på den ene side den mekaniske og den organiske projektledelse.

Eveleigh beskriver endvidere, at man for at kunne vurdere hvilken type deltagelse der er tale om. Til

højre ses community, til venstre crowd. Denne forskel bunder i hvor godt de frivillige kender hinanden – er de en del af et fællesskab, eller en masse? (Eveleigh 2014, 218).

Med udgangspunkt i den organiske projektledelse, har de to kvinder kendt hinanden ganske godt, og har et i hvert fald tæt professionelt samarbejde, i kraft af, at de har udarbejdet en oversigt på 18 ringbind. Det er dermed fællesskab, og må derfor ses, ud fra Eveleighs model, som værende et ”collaborative community”

Også for vendelboarkivet (som projekt) må vi antage, at der er et ganske stærkt fællesskab mellem de frivillige der arbejder på projektet. Men eftersom der er en stærk struktur i projektledelsen, vil denne struktur altså være ”Outreach and Engagement”.

Sidst men ikke mindst har vi transskriptionsprojektet: igen er der tale om en stringent struktur, så det anses derfor for mekanisk. Men da der ikke er noget fællesskab som sådan forbundet med dette arbejde, anses det derfor nærmere som en Transcription Machines, ifølge Eveleighs model.

7.1.2 Økonomi

Historisk Arkiv eksisterer som en underafdeling af Vendsyssel Historiske Museum, og har derfor ikke separat budget. De har ikke noget særskilt budget, og har dermed heller ikke mulighed for at facilitere økonomisk belastende digitaliseringsprojekter. Til gengæld er den gratis arbejdskraft de finder ved inddragelse af frivillige, kombineret med gratis kaffe til de frivillige nok til, at de projekter de opstarter, faktisk fuldføres.

Den største ressourcemæssige udfordring de har, er hvor stor en del af arbejdstiden for arkivaren, det koster, at huse frivillige.

7.1.3 Frivillige på Historisk Arkiv i Hjørring

På Historisk Arkiv er der, som nævnt, i skrivende stund 10 frivillige, og en ansat. Dette vurderes af arkivaren som en stor mundfuld, og derfor har hun indført frivillighedsstop; Det vil sige, hun har sikret sig, at der ikke kommer flere frivillige til, da det er for ressourcekrævende at have så mange frivillige. Men de frivillige er vigtige for at kunne udføre det daglige arbejde på arkivet. Nogle frivillige sikrer at glaspladerne – tidlige negativer – bliver rengjort og vedligeholdt, andre frivillige registrerer og indscanner billeder og relevante arkivalier. Derudover retter nogle også allerede eksisterende registreringer, og det er netop herigennem, at det topografiske digitaliseringsprojekt opstod.

Ud over de frivillige på Historisk Arkiv, er der også eksterne interessegrupper som Slægtsforskningsforeningen, som har arbejdet med digitalisering af Hjørring arkivs arkivalier. Vendelboarkivet blev digitaliseret fordi det var så brugt (Thrane 2017, 17.08-17.15).

7.1.4 Rekruttering af frivillige

Traditionelt har Historisk Arkiv takket ja til alle frivillige hænder, hvorefter man har forsøgt at finde den frivillige en opgave, som vedkommende både er glad for, og som virker forærende for arkivets virksomhed. Det betyder altså, at man ikke traditionelt har haft en udvælgelsesproces, og som sådan stadig ikke har det. Men her er arkivet under en forandring; der er en forhåbning om, at arkivet fremover vil kunne lave en udvælgelsesproces som både rummer plads til de frivilliges evner og arkivets ressourcemæssige overskud.

Der har altid været stor opbakning Historisk Arkivs opland, når det kommer til at frivillige søger arbejde hos arkivet, og derfor har man faktisk aldrig igangsat en hvervekampagne i medierne eller hvor man nu kan forestille sig at søge frivillige.

Til gengæld kræver det en form for ”personalepleje” at kunne bibeholde en tilfreds stab af frivillige, og derfor tilbyder arkivet, at de frivillige kan deltage i personalemøderne, komme til en rundvisning på fjernmagasinet og at deltage i julefrokosterne. Dette er dog ved at forandre sig, så deltagelse i personalemøderne indskrænkes væsentligt – til gengæld har man oprettet arkivvæsen, hvor de frivillige får de relevante oplysninger og kan hilse på de andre frivillige. Julefrokosterne vil også i fremtiden blive udformet på anden vis.

En del af personaleplejen består også i, at man som ansat skal forholde sig til hvordan de frivillige trives bedst på arbejdspladsen. Dette betyder også, at arkivaren må forholde sig til hvem der arbejder godt sammen, og hvem man måske ikke skal lade arbejde sammen. Når hun erfarer hvem der enten virker sammen eller absolut ikke gør, kræver det derfor at hun navigerer på denne baggrund. Hun arbejder på den måde meget forebyggende.

En af de store udfordringer – og belastninger – for arkivet er, at det kræver en hel del oplæring af de frivillige for at de kan udføre de opgaver arkivet kan tilbyde. Der er mange ældre mennesker, og de lærer måske ikke altid så hurtigt som de unge. De er ikke vokset op dem it, og har derfor heller ikke nødvendigvis de fornødne evner indenfor feltet til umiddelbart at kunne sætte sig ned, og udføre regulært arkivarbejde. Man ansætter en arkivar ud fra dennes kvalifikationer – det er ikke tilfældet for de frivillige. Man kan ikke forvente sig det samme af dem, som af professionelle, og derfor kræver det en hel del oplæring og kvalitetssikring.

Det kræver måske ikke så mange ressourcer at lave et digitaliseringsprojekt, hvis man ser ressourcer som økonomiske eller materielle. Men det kræver en stor del manuel kvalitetssikring. Arkivaren må selv kvalitetssikre, og det kræver uforholdsmæssigt meget tid.

7.1.5 Drift af digitaliseringsprojekter

Digitaliseringsprojekterne på Historisk Arkiv, ledes meget frit, da arkivaren simpelthen ikke har tid til at lede dem mere aktivt. Det betyder også, at hun har udvalgt sine aktører nøje, og ved derfor hvordan hun mest muligt effektivt fejlfinder og kvalitetssikrer. Det betyder altså at de frivillige har en relativt stor selvbestemmelse i forhold til arkivets digitaliseringsprojekter.

På Historisk Arkiv i Hjørring, ville man slet ikke kunne udføre sit arbejde uden frivillige, som tingene er pt. Udbyttet af at bruge frivillige til digitaliseringsprojekter, er derfor uvurderligt for arkivet.

Ligesom det var tilfældet med analysen baseret på Eveleighs user Participation Matrix, viser der sig her et mønster af, at der er forskellige modeller i kraft, hvis vi analyserer Thranes besvarelser ud fra Simons optik. Vi har det contributory project i det fotografiske; de frivillige transskriberer ud fra givne, og begrænsede emnefelt, så materialet bliver søgbart og ensartet for arkivets brugere. Det medskabende projekt ses i den topografiske database, hvor frivillige egentlig havde skabt materialet før det kom arkivet i hænde, og derfor blot blev rettet let til.

Endelig er der Vendelboarkivet, som må anses for dels at være kollaborativt, da der er faste strukturer, men de frivillige har medbestemmelse, og dels medskabende, da de frivillige var med til at starte projektet op idemæssigt.

7.1.6 Redaktion

Historisk Arkiv kontrollerer kvaliteten af de frivilliges arbejde på to måder: dels gennemgås meget af materialet af arkivaren selv, dels uddelegeres nogle korrekturlæsningsopgaver til andre frivillige. Der er desværre ikke altid tilstrækkeligt med tid til at udføre de ønskede opgaver, men de gør hvad de kan. Der er ingen bestemt praksis for kvalitetssikring, men der er kun en arkivar, som står for kvalitetssikringen – den ene ansatte på arkivet – og derfor er der en vis struktur i kvalitetssikringen, men den afhænger i høj grad af hvilke udfordringer der kan være forbundet med den pågældende opgave, og hvem der er sat til at løse opgaven. Derfor varierer kvalitetskontrollen meget fra situation til situation. Dog skal det siges, at de mest typiske fejl er indtastningsfejl og fejl i fortolkninger.

Der er ikke nær så megen redigering af de frivilliges materiale som arkivaren havde ønsket, men den kvalitetssikring der nu engang er, kan dog begrænse diverse fejl og mangler der måtte være.

På nuværende tidspunkt bruges der på arkivet stednavne og egennavne i kollaboration med de pågældende registreringskoder der måtte være i spil på arkivdatabase Arkibas5. Denne

registreringskode kan være et billednummer, en Arkiveringsfond eller en anden afgrænset arkivalisk enhedstype. Denne strategi er der som sådan ingen grund til at tilendebringe, da den i kollaboration med arkivdatabasen, kan være et nyttigt remedium til at skabe den nødvendige transparens for en bruger. Millers argumentation bunder i, at man frygter, at metadataen ikke vil være tilstrækkeligt fyldestgørende for at brugerne vil kunne finde det nøjagtige dokument der efterspørges, hvorfor hun argumenterer for fuldtekstsøgemuligheder i de digitaliserede dokumenter, for på den måde at forhindre, at en entitet overses (Miller 2013, 530). At digitalisere det originale dokument kan have sine fordele i forhold til forståelsen og kontekstualiseringen af kilden (Evans 2007, 391-394, Miller 2013, 522), men det er en uforholdsmæssigt stor opgave der skal løftes, i forhold til hvor relevant det er for et arkiv som Hjørring. Derfor kan det være en klar fordel at uddelegere ansvaret for kvalitetssikringen af materialet til de frivillige, men med henvisning til de udviklede standarder. I så fald ville det endelige resultat skulle kvalitetstrolleres af den professionelle arkivar, for at sikre at det korresponderer med de søgemidler der ellers er på arkivet, men den frivillige ville i teorien kunne blive mere selvkritisk overfor sit eget arbejde.

Man kan diskutere hvor gennemført kvalitetssikringen skal være. Kate Theimer argumenterer for, at man i den nye arkivstruktur bliver nødt til at acceptere, at projekter er en langvarig proces, og at man aldrig bliver helt færdig med dem (Theimer 2013, 63). Det kunne i den sammenhæng være fordelagtigt for arkivet at gøre sig det klart, at til trods for, at det kræver en hel del ressourcer at lede frivillige, bliver man nødt til at acceptere de begrænsninger det medfører – i særdeleshed hvis de frivillige ikke ønsker at uddanne sig indenfor feltet. Selvom arkivet ikke i nærmeste tid får overskud til at udføre flere projekter, kan det alligevel være fordelagtigt at forholde sig til de begrænsninger der er ved kvalitetssikring, hvis man er uden kolleger. Det kunne derfor være fordelagtigt at rådføre sig med andre arkiver om hvordan man bedst muligt kan kvalitetssikre på ressourcebesparende vis.

7.1.7 Evaluering

Der har traditionelt ikke været nogle praksisser for evaluering af projekterne på arkivet, men det er en af de forandringer, som arkivaren nu forsøger at implementere. Denne forandring kommer sig af at hun nu er alene, og ikke har nogen at sparre med, og måske på den måde kan sikre den struktur hun ønsker.

Der er ingen tvivl fra Helle Thranes side om, at man fortsat vil have frivillige på arkivet, men det vil nu forandre sig væsentligt i måden hvorpå man har dem, så der er færre, men at de er bedre kvalificerede. De opgaver hun forestiller sig de skal bruges til i fremtiden er egentligt arkivfaglige opgaver, og det kræver, at der er visse kvalifikationer.

Fordelen ved at bruge frivillige er, at man kan få udført de opgaver man ønsker, og som man ellers ville have nedprioriteret. Ulempen er til gengæld at det er meget ressourcekrævende for arkivet at have frivillige – men det er det værd. Men for eftertiden vil arkivaren nok stile efter at have færre frivillige, men til gengæld de rigtige til opgaverne.

”Vi har altid haft mange frivillige, og har altid taget dem der gerne ville være der – det kan vi ikke længere, fordi det kræver mere personale. Det kræver tid at have med frivillige at gøre, og de har krav på at man tager sig tid til dem. Jeg kan ikke følge med, så jeg har stoppet for tilførsel af nye frivillige. Jeg kan ikke overkomme flere. Men når jeg får det, vil jeg udvælge frivillige på baggrund af om jeg har nogle arbejdsopgaver der passer til dem.”(Thrane 2017, 24.00-25.02)

Hvis formålet med digitaliseringen er tilgængeliggørelse for flest mulige brugere, kan man argumentere for, at database-indekseringer er en fortrinlig fremgangsmåde, såfremt det kollaborerer med allerede eksisterende søgemidler på arkivet (Evans 2007, 397). Den udfordring, som Helle Thrane kontinuerligt adresserede var af samme årsag ikke projektets muligheder og begrænsninger, men derimod de ressourcer det kræver at forholde sig til, og lede, frivillige. Det betyder altså at frivillighed ses som et redskab, men også som en kultur. Når hun refererer til frivillighed som en nødvendighed, må det ses som et redskab, men det er på samme tid en kultur, som hun har vanskeligt ved at lede effektivt, uden det tager for mange ressourcer. Det er måske også årsagen til at hendes gode råd til en kollega, som ønsker at implementere frivilligt arbejde i digitaliseringsprojekter, lyder som følger: *”Sæt dem ordentligt ind i tingene. De skal selv være med på hvad de laver. Man skal ikke bare lade dem selv styre hvad de laver, for det ved de ikke hvordan man skal gøre.”* (Thrane 2017, 53.40-54.32)

7.2 Analyse af Rigsarkivet

Analysen baseres på en tematisk gennemgang af interviewet med Mai-Brit Lauridsen, Arkivar ved Rigsarkivet Aabenraa (Bilag B), med analyse af brugerinddragelse og Crowdsourcing, Kvalitetssikring og Evaluering tilføjet hvor det er relevant. For en komparativ gennemgang, se oversigt nedenfor analysen.

7.2.1 Rammer for projekterne.

”Her i Aabenraa har vi haft frivillige projekter før man egentlig begyndte at have det som en del af strategien” (Lauridsen 2017, 00.40-00.54) Det frivillige projekt var et samarbejde med Sønderborg slot, som havde en mindetavle over faldne danske soldater. Denne mindetavle var

ukomplet, og Sønderborg slot rakte derfor ud til det daværende Landsarkiv i Aabenraa, som havde de nødvendige arkivalier, og frivillige til at kunne ajourføre de lister over soldater man havde. Disse lister blev overdraget til Sønderborg slot. Dette blev begyndelsen på at man ønskede at gøre en indsats. Der var altså en opgave der skulle løses, men det var også for at understøtte folks brug af arkivalierne. Det er for at tilgængeliggøre det. Der opstod et behov, så derfor prioriterede man at opfylde opgaverne lokalt. Herefter begyndte man også at arbejde med frivillige på de andre landsarkiver – med fokus på København som udgangspunkt – da man kunne se fordelene i at bruge frivillig arbejdskraft. Derfor adspurgte man fra Københavns side, om man i Aabenraa kunne hjælpe med at bearbejde erindringsmedaljerne.

Formålet med at digitalisere er at gøre materialet tilgængeligt for folk – og for at gøre materialet søgbart. Det tilfredsstillende forskellige behov fra de frivillige: folk der har affotograferet, har været folk Mai-Brit Lauridsen i forvejen har kendt og vidst kunne have interesse til af affotografere. Man bruger i det hele taget de frivillige til de opgaver de frivillige selv ønsker at udføre. Der er for eksempel en mand, som meget gerne vil affotografere materialet, som Rigsarkivet i Aabenraa bruger til tastefesterne, men han ønsker ikke at deltage i tastefesterne selv. Han vil bare gerne vide hvor langt deltagerne til tastefesterne når med det materiale han har affotograferet til dem. Det er altså et spørgsmål om at han ønsker at vide, at det arbejde han laver også bruges.

”Det at der er forskellige typer af projekter, tilgodeser forskellige grupper”(Lauridsen 2017, 07.25-07.33)

Rigsarkivet har et samarbejde med nogle eksterne partnere, og til en vis grad tilgodeser man deres ønsker for digitaliseringsprojekter, men eksempelvis havde første verdenskrigs-gruppen ikke en forventning om at man bruger det materiale der skabes. Deres ønske var blot at få materialet digitaliseret. Den primære årsag til, at Rigsarkivet Aabenraa har udvalgt bestemte projekter er, at Rigsarkivet Aabenraa har bestemte krav de skal overholde. Kravet er, at det skal være noget brugerne faktisk bruger til noget efterfølgende: slægtshistorisk, lokalhistorisk eller noget med Sønderjysk værdi. Så længe det udvalgte materiale falder indenfor denne kategori, er der mulighed for at projektet – i hvert fald teoretisk – kan blive en realitet. Der er dog andre forbehold der skal varetages som for eksempel mængden af ressourcer det vil kræve.

User Participation Matrix

Rigsarkivet i Aabenraa har overordnet set meget stringente måder at arbejde med frivillige på. De

frivillige udfører opgaver som er forfattet af arkivet; dermed er der tale om en mekanisk projektledelsesstruktur. Samtidig har undertegnede ikke erfaret fra Mai-Brit Lauridsen, at der er opgaver som er mere organiske – hvis vi ser bort fra vejledning fra de frivillige slægtsforskere, hvilket vi gør, da dette speciale vedrører digitale projekter. Spørgsmålet vedrører derfor primært om de frivillige er en del af et community, eller en del af et crowd. Rigsarkivet har to sociale arrangementer: Tastegrupper og Tastefester; Ved tastegrupperne arbejdes der med de forskellige projekter der er på indtastningsportalen, mens de frivillige til Tastefesterne arbejder med et særligt udvalgt projekt, som er af særdeles kort varighed, hvilket muliggør, at projektet kan være helt færdigt i løbet af festen. Ved tastegrupperne mødes de frivillige på Rigsarkivets Læsesal, og man kan argumentere for at mødet i sig selv er nok til at de udvikler et fællesskabsorienteret verdensbillede, hvor de har et fælles mål af en art; nok kan de arbejde med forskellige opgaver i indtastningsportalen, men de arbejder stadig under samme forhold, og kan se et fælles formål med at løfte opgaven. Tastefesterne minder meget om den føromtalt community-struktur, da man også her mødes fysisk. Man modtager endda en indledende forelæsning om hvad man skal lave, så det er tydeligt, at der er tale om et community, som i fællesskab løfter denne opgave. Der er dermed tale om Outreach and Engagement.

Sidst men ikke mindst vil jeg lægge en del vægt på Rigsarkivets indtastningsportal. Til trods for at man måske nok kan argumentere for en fælles sag, så har de frivillige ikke den fysiske (eller virtuelle) kontakt, som bevirker, at de føler sig som en del af et community. Så længe de frivillige sidder derhjemme bag deres skærm, vil alle de andre indtastere være en del af en udefinerbar masse. Til trods for, at de gennem en facebook-gruppe har mulighed for at se hvem der ellers er indtaster, er der stadigvæk en kraftig anonymitet i indtastningsportalens struktur, som betyder at der her er tale om The Transcription Machine.

7.2.2 Økonomi:

”Jeg ved at i København, Viborg, og også Odense, der kommer grupperne selv og foreslår hvad de skal affotografere, og så får de lov til det. Sådan gør vi ikke her; vi er mere styrende. Men det tror jeg er et resourcespørgsmål, for vi har ikke særligt mange timer hernede til at lave crowdsourcing i, så derfor er det vigtigt at jeg har snor i, for der er jo nogle udgifter med det.”(Lauridsen 2017, 10.05-10.42).

Der er altså stor forskel på hvordan man på de enkelte afdelinger af Rigsarkivet arbejder med frivillige, men der er en overordnet arbejdsgruppe på Rigsarkivet, med repræsentanter fra de forskellige afdelinger, som har en Crowdsourcing-koordinator som gruppeleder. Denne arbejdsgruppe bruges i høj grad til at diskutere diverse projektmuligheder. Eksempelvis kan

brugerrådet fra en afdeling have foreslået et projekt (Brugerrådene er lokalt forankrede råd, som dels består af almindelige arkivbrugere og dels arkivarer, som i fællesskab kan diskutere lokale forandringer og ønsker), som på arbejdsgruppens møde, diskuteres.

7.2.3 Frivillige på Rigsarkivet i Aabenraa

I Aabenraa er det arkivarene der udvælger kilderne, men de tager brugerrådet og de frivillige på råd. Kilderne udvælges for at understøtte den sønderjyske historie og at det er et krav, at de er afgrænsede som kildegruppe. De eneste frivillige, der har med de fysiske arkivalier at gøre, er dem som affotograferer kilderne. Ellers foregår alt arbejde med kilderne for de frivilliges vedkommende digitalt. Det er ikke Mai-Brit Lauridsens opfattelse at det går de frivillige på, at de ikke håndterer de fysiske kilder, da de er vant til at arbejde med ArkivalierOnline.dk.

På Rigsarkivet i Aabenraa er der i skrivende stund to frivillige, som affotograferer, cirka 23 frivillige er tilmeldt tastegruppen, og der er 156 tilmeldte indtastningsportalen på den sønderjyske samling, hvor man arbejder hjemmefra. Der er frivillig vejledning på læsesalen, hvor fem-syv erfarne slægtsforskere snakker med - og vejleder andre brugere af Rigsarkivet i Aabenraa. Det bryder en barriere at man som bruger, sidder med en vejleder ”der er som en selv”, og som har tid til at høre på de små historier, der naturligt følger med.

Arkivaren på læsesalen er i gåseøjne kun forpligtiget til at svare på hvor man finder hvad, så hvis man ikke ved hvad man skal lede efter, kan det være svært at få den rigtige hjælp. Her træder de frivillige vejledere ind, og får en central rolle for de nye brugere.

Tastefester: LAN-parties for ældre.

Der udvælges fra Rigsarkivet en arkivaliegruppe, som er så afgrænset, at de frivillige kan blive færdig med hele projektet på dagen. Deres første projekt var kartotekskort over dansksindede soldater, og de blev færdige, hvilket i sig selv var et succeskriterium.

En typisk tastefest starter ud med wienerbrød og kaffe, og en kort introduktion til hvad emnet er denne gang – hvad er målet? Så sidder man ved borde, og får udleveret indtastningsvejledningen, og nogle få frivillige udvælges til korrekturlæsning, så det hele gerne skal være færdigt i løbet af dagen. Der kommer ca. 16-20 stykker pr gang. De frivillige deltager i festerne fordi det giver noget! Det er LAN-parties for ældre. Der er god stemning og man bliver trakteret. Det er en enormt hyggelig dag, og derfor er det også på kort tid blevet et meget populært tilbud, som er blevet noget man går til – som man går til Bingo (Lauridsen 2017, 24.16-25.11). Det gør også, at folk

efterspørger hvornår arrangementet kommer igen, og hvad man skal lave næste gang. De har hidtil haft 3 tastefester, og den første tastefest blev afholdt i oktober 2016. Det er altså et ganske nyt fænomen.

Korrekturlæserne udvælges fordi arkivarerne kender dem fra læsesalen, og ved, at de er dygtige til at læse håndskrift. Det kræver erfaring og viden at kunne sikre sig korrekturen er korrekt, og hvis korrekturlæseren ikke kan læse det, må man gerne springe det over. Det gode produkt er dermed i fokus fra Rigsarkivets side.

7.2.4 Rekruttering af frivillige

Der er ingen udvælgelsesproces for de frivillige generelt, men til tastefesterne udvælger man alligevel lidt. Mai-Brit Lauridsen beskriver udvælgelsen til tastefesterne som udvælgelse af hvilke frivillige, der må korrekturlæse.

Gaming-incitamentet er ikke som sådan noget man generelt gør brug af på Rigsarkivet i Aabenraa, men Arkivet valgte alligevel at hædre en frivillig i medierne og på deres hjemmeside, fordi det hjalp Rigsarkivet til at skabe gode historier ved medierne og blandt de frivillige. Gaming er ellers ikke noget Rigsarkivet i Aabenraa benytter megen tid på - man kunne godt sende nyhedsbreve ud om hvilken frivillig, der har gjort mest, men ellers bruges gaming-incitamentet primært i indtastningsportalen, som ikke er forankret hos Rigsarkivet i Aabenraa.

Den frivillige får point for hver udført post på indtastningsportalen.

Rigsarkivet i Aabenraa forventer en naturlig respekt for hinanden blandt de frivillige, men der er ingen politik, da det forventes at de frivillige, som de voksne mennesker de er, selv kan finde løsninger på eventuelle problemer interpersonelt.

Kun nogle få frivillige har brug for oplæring, men hvis man melder sig til tastegruppen, får man tilbudt et kursus i gotisk skriftlæsning. Der er mange forskellige beæggunde til hvorfor folk melder sig som frivillig til Rigsarkivet – det er ikke kun slægtsforskere. Det er pensionerede kommunalarbejdere, gymnasielærer mv. Folk som egentlig ønsker at arbejde med databehandling i fritiden.

7.2.5 Drift af digitaliseringsprojekterne

Alle projekter, som udgår fra Rigsarkivet Aabenraa, bliver udvalgt nøje af arkivarer fra Rigsarkivet Aabenraa, derefter sættes frivillige til at affotografere det materiale der skal digitaliseres, mens arkivarerne klargør en indtastningsformular, hvorefter de frivillige får lov til at indtaste efter de

gældende formularer. Det beskriver i store træk den måde digitaliseringsprojekterne driftes på.

I tastegrupperne foregår ledelsen ret simpelt: De frivillige møder bare op, hvorfor det kræver en del annoncering fra Rigsarkivets side i de lokale medier. I disse tastegrupper, vælger de frivillige selv hvad de vil arbejde med fra paletten af indtastningsprojekter.

Udbyttet ved at bruge frivillige for Rigsarkivet i Aabenraa, vurderes af Mai-Brit Lauridsen som godt, fordi de frivillige bidrager med en merværdi til materialet, som det ikke ville være muligt for en arkivar at tilføre materialet. Denne merværdi beskrives kun overfladisk, men fokuserer på, at i kraft af, at arkivarerne blot er forpligtigede til at stille materialet til rådighed, giver de frivillige kildematerialet en større dybde, men at den faciliteres af, og bruges af, de frivillige og brugerne, og derfor ikke har strømlines af arkivet.

Som udgangspunkt kan man argumentere for, at alle Rigsarkivets online digitaliseringsprojekter, som i dette speciale behandles, er af samme støbning hvis vi spørger Nina Simon. Da de frivillige ikke deltager videre i behandling af data efter det er transskriberet, kan man argumentere for at de hverken analyserer eller konkluderer. Dermed vil der være tale om Contributory Projects, hvor de frivillige har afgrænsede opgaver, som ikke i større omfang medfører analysering af materialet.

I denne sammenhæng skal det dog ekspliciteres, at Rigsarkivet for hele landet har udvalgt frivillige, som er blevet ”forfremmet” til godkendere, hvilket vil sige at de ud over at læse korrektur kan vejlede til en vis grad. Det vil altså sige, at Rigsarkivets indtastningsportal har en anden dimension: ud over at være Contributory for de fleste frivillige, er de for en udvalgt gruppe også en del af den Collaborative model.

7.2.6 Redaktion

Redaktionen af det kildemateriale som bliver indtastet af frivillige, har det ikke været mig muligt at finde besvarelser på, grundet Rigsarkivets organisering, hvorfor dette afsnit i høj grad baseres på internetbaseret research. Dog har jeg erfaret fra Mai-Brit Lauridsen, at Rigsarkivet i Aabenraa løbende laver stikprøver på billedkvaliteten af det materiale, som de frivillige skal bruge til at indtaste efter, og at de frivillige naturligvis kan lave fejl – nogle gange væsentlige fejl – men at det er at foretrække at der er nogle fejl i datasættet, frem for, at der slet ikke var noget datasæt.

Rigsarkivet bruger de samme strukturer for kvalitetssikring uanset om man deltager i en tastefest eller om den frivillige sidder privat og indtaster, af den simple årsag, at materialet i store træk er det

samme. Kvalitetssikringen af frivilliges arbejde, bliver udført af såkaldte godkendere – som er frivillige, udpeget til at være godkender, og dermed har fået tilføjet ekstra beføjelser (FAQ, Rigsarkivet uå, 1-3). Dermed skriver Rigsarkivet sig ind i samme diskurs som Evans.

7.2.7 Evaluering

På Rigsarkivet generelt, holdes der løbende evalueringer, og det sker også på Rigsarkivet i Aabenraa. De evaluerer efter en standardiseret skabelon og en arbejdsvejledning.

Det er meget afhængigt af ressourceforbrug, om man på Rigsarkivet kan fortsætte med at bruge frivillige. Dette kommer sig af, at Rigsarkivet for tiden skal spare væsentligt, og derfor kan det være uhyre vanskeligt at spå om fremtidig brug af frivillige. Den store fordel ved at benytte frivillige til digitaliseringsprojekter er, at materialet bliver tilgængeliggjort og søgbart for brugerne. Til gengæld kan Mai-Brit Lauridsen ikke umiddelbart komme i tanker om nogle ulemper der kan være forbundet med brug af frivillige.

Brug af frivillige til digitaliseringsprojekter på Rigsarkivet i Aabenraa har været med henblik på at tilgængeliggøre arkivalier som kunne have relevans for de brugere, som normalt ville komme på Rigsarkivet Aabenraa. Dette er blevet udført stringent og efter gældende strukturer, som kollaborerer med de allerede eksisterende strukturer i arkivets samlinger. Det er vanskeligt for undertegnede at forholde sig til at der ikke er ulemper ved at bruge frivillige, men det kan måske komme sig af, at Rigsarkivet i Aabenraa arbejder meget stringent, og med stort fokus på små, overkommelige projekter, frem for evighedsprojekter. Frivillighed på Rigsarkivet Aabenraa er dermed brugerinddragelse, da det er et redskab til tilgængeliggørelse, men også i mindre grad crowdsourcing, da de forholder sig til kulturen, men ikke lader den være afgørende for projekternes udfærdigelse. Det kan være grunden til, at Mai-Brit Lauridsens gode råd til en kollega ville være at man skal udnytte det kendskab man har til de brugere man møder på læsesalen.

7.3 Analyse af Københavns Stadsarkiv

Analysen baseres på en tematisk gennemgang af interviewet med Helga Mohr, Arkivar ved Københavns Stadsarkiv (Bilag C), med analyse af brugerinddragelse og Crowdsourcing, Kvalitetssikring og Evaluering tilføjet hvor det er relevant. For en komparativ gennemgang, se oversigt nedenfor analysen.

7.3.1 Rammer for projekterne.

Arbejdet med frivillige på Københavns Stadsarkiv er stort set digitalt. Projekterne begyndte med, at genealogiske foreninger ønskede at få Politiets Registerblade digitaliserede, og derudaf voksede et frivillighedsmiljø frem – lidt som en græsrodsbevægelse med udgangspunkt i digitaliseringsprojektet over de seneste syv år. Projektet voksede hurtigt; indledningsvis registrerede man små felter, men det blev til fuldtekstindtastninger, med superbrugere som korrekturlæsere løbende. Det er startet ud med en opgave, som fremturede et netværk af frivillige.

Man har på Københavns Stadsarkiv i høj grad kigget på hvordan Rigsarkivet gjorde det, som har et stort frivilligt miljø, og har gjort det i flere år. Da opgaven med Politiets Registerblade var ved at være tilendebragt, har man tager udgangspunkt i hvilke materialer er mest anvendte på læsesalene; begravelsesprotokollerne, og både de ansatte på Stadsarkivet og de frivillige miljø ønskede at få dette materialet lagt ud på internettet. Derfor laves kildetasteren, som blev lanceret sidste år i november.

På Københavns Stadsarkiv har man to digitale databaser som kan tilgås af den online bruger: kildeviseren, som har indscannede billeder af protokoller og andre arkivalier; og Kildetasteren, som er et redskab der kan bruges til at indtaste kilder i databasen, så de bliver søgbare. Deres databasesystemer har dermed samme struktur som Rigsarkivets ArkivalierOnline og Indtastningsportalen.

Formålet har udviklet sig hen af vejen. Men formålet med kildetasteren har taget udgangspunkt i den succes der var ved politiets registerblade. Helga Mohr beskriver i denne sammenhæng, at formålet med at skabe kildetasteren og at digitalisere begravelsesprotokollerne har været at bygge bro mellem miljøer som ellers ikke naturligt ville finde hinanden. Dels bliver kilderne søgbare for slægtsforskere, hvilket virker til at være en motivation for de frivillige indtastere. Men da man skulle udvælge hvilket projekt der skulle skabes, tog man fra Københavns Stadsarkiv også kontakt til forskningsmiljøet på Københavns Universitet, og adspurgte dem om hvilke elementer der kunne have relevans for forskerne; dødsårsag, erhverv, geografi, spædbørnsdødelighed mv.

Det er i høj grad en erfaring fra digitaliseringsprojektet med politiets registerblade, som gjorde at man adspurgte forskerne, da forskerne havde opdaget at disse kilder kunne fortælle noget om navneudvikling, demografi, flyttestrømninger, migrationer (Mohr 2017, 04.59-05.55). Dette medførte, at man fra Københavns Stadsarkiv indså, at kildematerialet havde flere evner end først antaget – såfremt man inddrog bestemte elementer i samarbejde med forskningen.

”Som det altid sker når man laver indtastningsprojekter, så dukker der pludselig en ny brugergruppe op, som giver kilderne et nyt liv! Det er det sjoveste ved digitaliseringer – kilderne får nyt liv og det bliver brugt på måder man slet ikke havde set komme” (Mohr 2017, 06.34-06.47)

Bortset fra forskningsmiljøet har de lyttet til brugerne på arkivet, men søgt efter projekter som ikke blot momentært kan have interesse – det skal være projekter som har interesse på lang sigt. Københavns Stadsarkiv har ikke oplevet indflydelse fra kommunen i forhold til hvilke digitaliseringsprojekter der skulle skabes.

7.3.2 Økonomi

Der er afsat et beløb til drift og udvikling og et beløb til medarbejderressourcer. De er på Stadsarkivet fire personer der står for digitalisering og digital formidling. Deraf har to ansatte ansvaret for firstline support med de frivillige.

Den største udfordring kan være at det er en tidssluger at supportere. Derfor tager de som udgangspunkt sig ikke af hjælp, som de frivillige internt vil kunne hjælpe hinanden med. De to ansatte tager sig derimod af fejlrettelser, ønsker til forbedringer, hvad skal gøres anderledes, beslutninger vendes med superbrugergruppen – alt hvad de frivillige ikke kan forventes selv at klare.

”I virkeligheden tror jeg det handler om at man skal være god til at trække sig selv tilbage, og kun træde til når det er nødvendigt. Altså på den ene side være markante og synlige – det skal vi være, for vi er et Stadsarkiv, men på den anden side at give dem plads og rum. Til at lytte på dem og til at inddrage dem. Til at sige ”vi har tænkt os at gøre sådan; hvad tænker i om det?”” (Mohr 2017,11.35-11.54)

Begge medarbejdere monitorerer det online forum de har skabt til de frivillige for at sikre sig at alting er som det skal være. De griber dog kun ind hvis der er meldinger fra de frivillige om at der muligvis er fejl i systemet eller andre lignende overordnede ledelsesmæssige opgaver. De tager ikke stilling til konkrete tydningssspørgsmål i kilderne, da de frivillige har samme forudsætninger for at forstå kilderne som de ansatte – nogle gange bedre.

Rollen, som de ansatte indtager, er altså klassisk support og sikring af, at der holdes en god tone blandt de frivillige.

Udvalg af kilder

I forhold til digitaliseringsprojektet har Københavns Stadsarkiv i samarbejde med familysearch udvalgt kilderne. Det foregik på den måde, at Københavns Stadsarkiv udvalgte kilder som havde stor slægtsforskningsmæssig betydning – udvalgt i samarbejde med lokale brugere – hvorefter det blev sendt til Fort Lane til FamilySearch, hvor man argumenterede for at dette havde slægtshistorisk betydning, og om ikke de ville scanne det ind. Det blev i de fleste tilfælde accepteret.

I forhold til indtastning har Københavns Stadsarkiv lyttet til brugerne og set på hvilke kilder der har været mest anvendte på læsesalen, men det er dem der har valgt det.

Kilderne er udvalgt med henblik på brugerhensyn, mens formålet med at digitalisere er at få udviklet en online læsesal. På Stadsarkivet taler man sågar om to læsesale; den lille er den fysiske, den store er den digitale.

”Det handler om at gøre vejen til vores materiale så let som muligt uanset [...] hvor du sidder i verden” (Mohr 2017 16.45-16.51)

Københavns mandtaller var individuelle kort på borgere fra København. De stod i store stålskabe, og skulle læses på et mikrofilsapparat, så de blev ikke rigtigt brugt. Man valgte derfor fra arkivets side at få materialet digitaliseret af mormonerne (FamilySearch), hvorefter det blev mærket op af frivillige, så man som bruger nu kunne søge på gade, år og måned. Så fra at være gået fra at være et ukendt materiale, uden nogen logisk struktur, blev det nu søgbart for onlinebrugere, hvilket har gjort det til noget af det mest anvendte materiale Københavns Stadsarkiv har. (Mohr 2017, 17.30-18.53).

Slægtsforskerne behøver efterhånden ikke længere at bruge de fysiske læsesale for at finde materialet, hvilket i sig selv er et mål, for at tilgodese flest mulige brugere, mens forskerne i store træk fortsat bliver nødt til at bruge de fysiske læsesale, da materialet de bruger ikke altid er frit tilgængeligt. Når det kommer til de frivillige, foregår stort set alt arbejde med kilderne digitalt. Københavns Stadsarkivs udgangspunkt er, at alle brugere bruger arkivet digitalt – altså at alle deres søgninger starter på Stadsarkivets hjemmeside. Det analoge er et tilvalg som brugerne kan gøre brug af, hvis de under ingen omstændigheder kan klare sig med det der er på internettet (Mohr 2017, 20.59-21.08).

7.3.3 Frivillige på Københavns Stadsarkiv

Når der er rigtig mange brugere som indtaster på kildetasteren, er der ca. 50-60 frivillige ud over de ti til femten, som bruges til andet arbejde på arkivet, og tres til firs, som skriver erindringer.

De frivillige bruges til at indtaste politiets registerblade, metadataopmærke mandtaller, indtastning

af begravelsesprotokollerne, renskrivning af erindringer, en superbrugergruppe arbejder med fejlretning og genindscanning af politiets registerblade, metadataopmærkning af sporvognssager

Forum: De frivilliges mødested

Københavns Stadsarkiv har valgt at oprette et forum til de frivillige. Stadsarkivet havde et lignende forum i deres arbejde med politiets registerblade, hvor de opdagede at det var et uundværligt redskab, fordi de frivillige på den måde møder hinanden. Det er her de frivillige kan stille alle typer spørgsmål, og Forum er indrettet i bestemte kategorier, som muliggør at de frivillige internt kan hjælpe hinanden med at finde løsninger. Dog kan enkelte brugere godt finde på at skrive til de ansatte pr mail, hvilket tillades og korrespondancen holdes anonymiseret for alle andre. I det hele taget anses det for et stort succeskriterium at der er en god tone på forummet, hvilket man på Stadsarkivet arbejder for, og også mener bliver overholdt flot.

Kildetasteren

Målet med Kildetasteren var at få et generisk indtastningsværktøj som kunne bruges til at indtaste mange forskellige typer materiale.

Superbrugere

Målet med at have superbrugere er, at de kan tage de opgaver man ikke på Stadsarkivet har ressourcer til at tage selv – og som superbrugerne også er bedre egnet til at tage i kraft af at de selv er frivillige. De er tit erfarne slægtsforskere, har et godt grundlag for at kunne indtaste struktureret og er glimrende vejledere for andre. De er samtidig dygtige til at sikre kvaliteten af data. De er i virkeligheden uundværlige og der blev hurtigt oprettet et superbrugerkorps – allerede et par måneder efter opgaven var påbegyndt. (Mohr 2017, 34.00-34.23)

Superbrugerne bliver udvalgt ved at analysere forum: udvalg træffes på baggrund af kommunikative evner, erfaring med brug af indtastninger og indtastningsportalen, og hvem der var aktive på forum.

Ved både politiets registerblade og kildetasteren, har man udviklet meget faste indtastningsstrategier, som forhindrer ”løsgænger” i indtastningerne for så vidt det er muligt. Hvis vi sammenholder dette med Eveleighs User Participation Matrix, vil det altså betyde, at digitaliseringsprojekterne i høj grad befinder sig i det mekaniske spektrum af projektledelsen. Forholdet mellem de frivillige varierer dog, da nogle har et socialt fællesskab, mens andre forholder sig tilstræbt anonymiserede i den private sfære, hvorfor projekterne altså dels er Outreach and Engagement og dels er Transcription Machines. Det interessante i denne sammenhæng er altså, at til

trods for, at det er de samme projekter, og der er den samme grad af projektledelse, har de frivilliges interpersonelle forhold en sådan betydning, at projekterne falder inden for to separate kategorier.

Med udgangspunkt i Nina Simons modelstruktur, må Københavns Stadsarkivs strukturer falde indenfor Contribution, da de frivillige ingen videre indflydelse har på udformningen af projekterne. Dog er der et contributory indslag hos de forfremmede frivillige kaldet Superbrugere, da de tager del i visse beslutninger om udformningen af projektet. Dette stemmer godt overens med Evans argument om, at den bedste måde at lave projekter på, er gennem stringent brug af frivillige (Evans 2007, 395).

7.3.4 Rekruttering af frivillige

Der er ingen udvælgelsesproces. Alle kan oprette sig som bruger. Det regulerer sig selv, for hvis nogen laver enorme mængder fejl, tager enten de ansatte eller superbrugerne fat i vedkommende, og tilbyder vejledning og oplæring. Det er ikke typisk at de frivillige bliver oplært – der er tilbud om at man kan få fysisk vejledning, men de fleste ønsker blot at bruge de digitale vejledninger. Der afholdes dog ind imellem indtastningsworkshops, men der afholdes ikke mange grundet den lave efterspørgsel.

Københavns Stadsarkiv har årligt en Frivilligdag, som også er en dag for de frivillige der allerede er tilknyttet arkivet. Derudover faciliterer Københavns Stadsarkiv et brugermøde, og arkivet udsender løbende nyhedsbreve, hvor arkivet gør opmærksom på, at man ønsker at rekruttere flere frivillige. Derefter henvender de nye frivillige sig til arkivet.

Frivilligdagen er egentlig en brugerdag som først tilbydes til de frivillige på arkivet og efterfølgende til de mulige nye frivillige. Derudover får de frivillige en gave til jul – en lille erkendtlighed som en tak for hjælpen. Med tiden skal der laves scoreboards og top-lister over de mest effektive frivillige. Det blev brugt da de frivillige arbejdede med Politiets Registerblade, og det vil også på sigt blive brugt med kildetasteren, da det er meget populært.

Med hensyn til de interpersonelle forhold, bliver Stadsarkivet nødt til at forholde sig til brugernes sociale sammenhold. I den sammenhæng, trækker Helga Mohr på en konsulent, Frederik Boll's beskrivelse af frivillige som enormt kompetente voksne mennesker, som ofte har et langt arbejdsliv bag sig, og har en stor integritet i forhold til deres arbejde. Derfor er det vigtigt klart at definere en ledelsesrolle, som resonerer i denne kultur, og viser respekt for deres arbejde.

Det er vigtigt at have in mente, at uden de frivillige, ville opgaven ikke kunne fuldføres. Det er der ikke ressourcer til at gøre internt på arkivet. Derfor ses arbejdet med frivillige også som en investering i at gøre kilder søgbare og tilgængelige for online brugere. Samtidig tvinger det også organisationen til at se sig selv i et nyt lys i kraft af at man lukker udefrakommende ind. Derfor forandrer et engageret forhold til arbejdet med frivillige også organisationen (Mohr, 2017, 47.44-48.20)

7.3.5 Drift af digitaliseringsprojekter

Der er en koordinator, en udvikler og to der arbejder praktisk med de frivillige. Alle væsentlige og ledelsesmæssige beslutninger træffes i den ansatte firmandsgruppe.

Brug af frivillige til digitaliseringsprojekter vurderes som uvurderlige, fordi man ellers ikke ville kunne digitalisere i samme grad. Så ville man måske kun kunne bladre i digitaliserede kilder, ikke søge på ord.

7.3.6 Redaktion

Kvalitetssikringen foregår primært hos de frivillige selv. De søger på tværs af indtastninger og sikrer, at det er konsekvent indtastet. Derudover kvalitetssikrer de ansatte selv, ved at lave faste lister over hvad de frivillige vil kunne taste ind i nogle felter mv. Den overordnede datakvalitet sikres af arkivet. Man bruger ofte standarder til at sikre en konsekvens. Standarderne sikres gennem dataudtræk fra egne historiske kilder.

Bestemte fejltypen er mere typiske end andre: fejl i indtastninger, forståelsesbesvær, forkortelser kan være svære at tolke.

Når man har opdaget en fejl, ligger rettellesarbejdet helt praktisk hos de frivillige. Først modtager den pågældende frivillige en fejlanmeldelse til vedkommendes mailbox, og hvis den ikke er rettet indenfor en uge, overtager superbrugerne rettelser, og gennemgår det.

Der er ikke som sådan korrekturlæsning på nuværende tidspunkt tilknyttet kildetasteren. Der har dog været efterspørgsel fra superbrugerne på et korrekturlæsningsmodul i kildetasteren – det er under drøftelse om denne forespørgsel ressourcemæssigt kan efterkommes.

Kvalitetssikringsmæssigt skriver Københavns Stadsarkiv sig ind i samme diskurs som Kate Theimar, da de forholder sig aktivt til det processuelle digitaliseringsprojekt, som kræver løbende udvikling og strukturelle tilpasninger. Metoden til kvalitetssikring ligger sig ydermere op ad Evans argument om at struktureret metadata er en superb måde at sikre søgbarhed, samtidig med at man bibeholder den arkivalske traditionelle struktur (Evans 2007, 391-394).

7.3.7 Evaluering

De evaluerer altid efter endt forløb, hvor man samler op; hvad gik godt, hvad gik dårligt – kan det ændres? Der er ingen tvivl om at man vil fortsætte med at bruge frivillige, fordi de hjælper med at tilgængeliggøre gode, vigtige kilder. (Mohr 2017, 58.45-1.00.00)

Man har gjort sig nogle overvejelser om hvad man vil kunne bruge de frivillige til – eksempelvis tagging af billeder og vejledning på læsesalene, men om det sker afhænger meget af fremtidens udfordringer og opgaver.

Fordelen ved at bruge frivillige er at de løser nogle opgaver arkivet ikke selv kan løse. Omvendt er det ret besværligt at arbejde med frivillige. De skal tages alvorligt, og de arbejder ud fra lyst – ikke behov, så det kræver bestemte måder at håndtere dem på, uanset om det vurderes som vigtigt for arkivet selv eller ej. De tager jo udgangspunkt i en praktisk virkelighed.

Man kan ikke forudse hvilke problemer der kan opstå, så det er vigtigt at forholde sig til de udfordringer der kommer i situationen.

Hvis formålet med at digitalisere kilder er, at de skal tilgængeliggøres og at deres værd skal ”opdages” iblandt brugerne, må man naturligvis tage udgangspunkt i de kilder der skal digitaliseres for at man kan udvælge den mest fornuftige metode til at digitalisere. På Københavns Stadsarkiv, har de ofte digitaliseret kilder i skematisk form, hvilket har muliggjort en bestemt metode, som diskursivt ligger sig op ad Evans. Dette muliggør en større søgbarhed, men også en større stringens i forhold til de frivilliges fortolkningsmuligheder. Dette kan være et udtryk for forholdet mellem brugerinddragelse som redskab og crowdsourcing som kultur i Københavns Stadsarkivs optik. Særligt kulturen, og måden hvorpå de forholder sig til de frivilliges interpersonelle forhold kan tydeligt vise, at de ser en opgave i en aktiv, politisk bevidst stillingtagen til de frivilliges samarbejdsformer. Hvis man sammenholder dette med Helga Mohrs gode råd:

” Hvis man tror man kan spare sindssygt mange medarbejderressourcer ved at bruge frivillige, så tager man fejl. Man skal tage opgaven alvorligt i forhold til ressourcer, ledelse og tid. Man skal anerkende opgavens kompleksitet. Til gengæld får man sindssygt meget igen.”(Mohr 2017, 01.03.33-01.04.12)

Kan man argumentere for, at de aktivt tager stilling til såvel redskabs-strukturen og kulturen – og sætter begge elementer lige højt.

7.4 Aarhus Stadsarkiv

Analysen baseres på en tematisk gennemgang af interviewet med Søren Bitsch Christensen, Stadsarkivar ved Aarhus Stadsarkiv (Bilag D), med analyse af brugerinddragelse og Crowdsourcing, Kvalitetssikring og Evaluering tilføjet hvor det er relevant. For en komparativ gennemgang, se oversigt nedenfor analysen.

7.4.1 Rammer for Projekterne

Aarhus Stadsarkiv begyndte at inddrage frivillige i efteråret 2011, hvilket de dermed påbegyndte umiddelbart efter Aarhus Stadsarkiv blev skabt. Denne inddragelse kom dels på baggrund af at arkivet kun havde få ressourcer, og dels fordi man ønskede at gøre arkivet kendt blandt de mulige brugere og gøre arkivet relevant på meget kort tid. Dette har været den primære årsag til at de påbegyndte at bruge frivillige.

Til trods for, at man kun har brugt frivillige på arkivet siden 2011, har Stadsarkivar Søren Bitsch Christensen arbejdet med frivillighed siden 2005, hvor han arbejdede ved Center for Byhistorie, som havde et transskriberingsprojekt med frivillig arbejdskraft. Han begyndte derefter at vurdere frivillig arbejdskraft som værende mulig for gennemførelse af mere komplekse opgaver end ren transskribering. Derfor har det fra starten af, været en ambition for Stadsarkivet at bruge frivillige til andet og mere end at transskribere slægtsdata. Inspirationen kommer i dag dels fra det amerikanske nationalarkiv, som efter Christensens vurdering, er meget dygtige til at synliggøre sig, men primært kom inspirationen fra Christensens egne erfaringer med, at frivillighed kan bruges til mere væsentlige opgaver som kan bidrage med et narrativt lag eller en større viden, som ellers ikke ville være tilført kildematerialet.

Da interviewet blev foretaget, var der flere projekter i værk hos Stadsarkivet. Disse projekter er på forskellige stadier af udførelse; opstart, udarbejdelse, afvikling, og derfor er der også forskellige grader af synlighed for omverdenen. De bliver altså kun synlige, når der er et formål med det. I skrivende stund er Aarhus Stadsarkiv ved at færdiggøre et digitaliseringsprojekt, som handler om at digitalisere og opmærke byrådsreferater, hvor de frivilliges indstats er tilendebragt, mens de ansatte nu færdiggør data. Derudover er der et sogneråds-digitaliseringsprojekt. Dette er også et transskriberingsprojekt, men det er ikke videre synligt for omverdenen.

Derudover arbejder de med RETRO, i samarbejde med ODA, som er en videreudvikling af projektet READ, som er et EU-finansieret projekt med hovedsæde i Innsbruck, som handler om at skabe software, som kan genkende og transskribere håndskrift.

Derudover overvejer man på arkivet i løbet af 2018 at lave et geotaggingprojekt på billeder, som dog flere gange er blevet udsat til fordel for andre projekter. Bitsch forklarer i den sammenhæng, at grunden til at man vælger at udføre andre projekter, er fordi man skal vurdere om det skal være et projekt, eller om det skal være mere permanent, og hvilke ressourcer man kan afsætte til det.

I skrivende stund er der ca. 10-20 frivillige som transskriberer hjemmefra, men når de andre projekter når til det stadie at der er brug for frivillige, forventes det at der nærmere er 100 frivillige som arbejder hjemmefra. De opgaver der udarbejdes til de frivillige, bliver altovervejende lavet som projekter de frivillige kan arbejde med hjemmefra, da man ikke har ressourcer til at have 100 til at arbejde på arkivet.

Formålet med projekterne:

Alle projekter skal gerne have flere formål – det er det der gør dem bæredygtige. At de har flest muligheder og ideer til videreudvikling. Indledningvis havde projekterne et udpræget politisk formål, som de til en vis grad stadig har. Christensens forståelse af et politisk formål er at ”*det handler om at vise et Stadsarkivs relevans for mange mennesker*” (Christensen 2017, 08.48-08.52). Derudover har et formål været at tale sig ind i offentlige diskurser såsom brugerinddragelse. Men vigtigst af alt, så handler det om indholdet – hvilket materiale der digitaliseres, og hvilke muligheder der er med dette materiale frem for noget andet. Her fortæller Christensen, at arkiver godt ind imellem kan have en opgave (Christensen 2017, 09.45-09.51). Han stiller endvidere spørgsmål ved hvilken relevans et Stadsarkiv har frem for kommercielle firmaer som Slægt og Data, FamilySearch og Ancestry, hvis man i bund og grund som Stadsarkiv blot beder de frivillige transskribere slægtsdata. Han beskriver det ikke som en form for konkurrence mellem de online tilbud til slægtsforskere og et Stadsarkiv, men arkivet skal ikke gøre det samme som de online tilbud. Selvfølgelig skal et Stadsarkiv kunne levere slægtsdata, men et arkiv skal ikke være bange for at bruge andre typer kilder til at digitalisere. Den type kilder han derfor forsøger at fokusere på, er kilder der beriger arkivet og giver adgang til arkivets samlinger (Christensen 2017, 10.39-10.58). Derfor har man valgt at digitalisere byrådsprotokollerne, fordi de dels giver adgang til journalsagerne, og dels fordi det fortæller nogle spændende lokale historier, hvorfor kildematerialet også skal være formidlingseget. Det korte af det lange er, at det er vigtigt at de frivillige digitaliseringsprojekter har flere formål; at det er givende for de frivillige, for arkivet og for offentligheden. Arkivernes opgave er ikke at digitalisere folketællinger og alt sådan noget – i teorien ville en frivillig organisation hurtigt kunne overtage denne opgave – arkivernes opgave lægger ved det mere avancerede materiale (Christensen 2017, 14.02-14.25).

Der har været nogle eksterne forventninger i forhold til frivillighed og inddragelse, som stilles til alle kommunale institutioner. De frivillige har meget forskellige forventninger, både i forhold til det praktiske og det sociale. Det sociale har arkiverne megen erfaring med: det er vigtigt at de frivillige mødes i fællesskaber, det er vigtigt at der er arrangementer mv. Derimod kan der være vanskeligheder med de praktiske forventninger som de frivillige kan have i forhold til svartider, manualer og vejledning med videre. Det er meget ressourcekrævende og omfangsrigt.

RETRO-projektet er forankret på Stadsarkivet og er påbegyndt. Derfor er det også Aarhus Stadsarkiv, som er kontakttled til READ. For at holde projektet kørende, kræver det at de frivillige og andre interessenter modtager små historier fra projektet, og hele tidens holdes ajour med forløbet i projektet – eksempelvis gennem en blog-funktion.

”Nogle gange er de frivillige en del af en sammenhæng de måske ikke selv er klar over ”
(Christensem 2017, 21.12-21.20)

Da man arbejdede med byrådsprotokollerne, bad de ansatte de frivillige om, at opmærke entiteter; Steder, navne og organisationer og sådan noget. Formålet hermed, er at skabe en entitetsdatabase som for fremtiden vil muliggøre søgninger ud fra disse. Det betyder at de frivillige på sigt vil få til opgave at korrekturlæse i stedet for at transskribere (hvilket man er ved at uddanne en computer til at kunne nede i Schweiz gennem READ-projektet. Transskriptionsprogrammet hedder Transskribus). Det betyder endvidere at opgaverne med tiden bliver mere specialiserede, hvorfor det kræver mere systemudviling fra arkivets side på sigt at kunne bibeholde frivilliges arbejdskraft effektivt.

7.4.2 Økonomi:

Alle Aarhus Stadsarkivs projekter er finansieret som projekter – RETRO er betalt af Organisationen Danske Arkiver, og de andre projekter er blevet finansieret gennem fonde. Det er ikke Søren Bitsch Christensens opfattelse, at fondene på nogen måde har påvirket udfaldet af projektet.

De penge der rejses til gennemførelse af et projekt, vil typisk gå til opstart af projektet, hvorfor de ekstra udgifter der kan komme hen ad vejen, typisk betales af arkivets budget. Den største overraskelse i forhold til brug af ressourcer på et projekt, er de efterbearbejdelsestimer der skal bruges på at sikre kvaliteten af projektet.

Kilderne

Arkivet udvælger selv kilderne. Der kunne være en god pointe i at lade de frivillige beslutte hvad der skulle digitaliseres, men det sker ikke endnu. I teorien kunne det over tid være interessant at have et helt digitalt katalog, hvor man som frivillig bare kunne logge sig ind og skrive i den kildesamling man ønsker, men vi har ikke ressourcerne til det som det er. Her lægger Søren Bitsch Christensen sig diskursivt op imod den forestilling han har af hvordan Københavns Stadsarkiv arbejder – og som sådan også hvordan Rigsarkivet arbejder med frivillighed og kataloger med digitaliseringsprojekter.

Kilderne skal være interessante, kunne virke som en indgang til kildesamlingerne, og være anvendelige til andre ting end man umiddelbart forestiller sig. Formålet kan dog med lethed variere fra projekt til projekt.

Alt det arbejde som de frivillige udfører, bortset fra indscanning af billeder, foregår digitalt. Der har ikke været beklagelser over at det ikke foregår analogt, men det kunne være interessant for arkivet at begynde at lade de frivillige arbejde med de analoge kilder – den største udfordring i denne sammenhæng er, at der ikke er tilstrækkeligt med ressourcer til at det kan være relevant.

7.4.5 Frivillige på Aarhus Stadsarkiv

Der er 10-15 hjemmearbejdende frivillige, som transskriberer og korrekturlæser Aarhusianske erindringshistorier, cirka 5 der scanner billeder ind, og cirka 20 som transskriberer sognerådsprotokoller. Potentielt har Aarhus Stadsarkiv mulighed for at engagere 4-500 frivillige, problemet er blot, at der ikke kan tilføres tilstrækkeligt med ressourcer til denne opgave.

Grunden til at man ikke kan blive oprettet som bruger af arkivet uden at rette henvendelse, er fordi det er vigtigt for arkivet at man snakker med den mulige frivillige inden man bliver oprettet som bruger, mestendels fordi softwareprogrammet Transscribus er uforholdsmæssigt uoverskueligt at skulle bruge uden oplæring. I slutningen af 2017 er det meningen at der skal oprettes et mindre projekt, som ikke kræver oplæring, men hvor de frivillige kan forventes at gennemføre projektet uden hjælp, og hvor man højst får tilsendt en adgangskode pr mail, og derefter kan bidrage til projektet. Dette er dog kun under opsejling.

Arkiver har mulighed for at tiltrække en type frivillige som typisk ikke har andre steder at tage hen. De vil gerne udnytte deres it-kompetencer, de vil gerne kunne arbejde hjemmefra, og de vil gerne selv bestemme hvornår de vil arbejde. (Christensen 2017, 01.05.52-01.06.01)

7.4.4 Rekruttering

Der er ingen udvælgelsesproces i forbindelse med de frivillige, da man på arkivet har en stiltiende konsensus om, at hvis den frivillige har reageret på et opslag og har valgt at rette henvendelse til et Stadsarkiv, ved de godt hvad de går ind til. De forventes at have gjort sig bekendt med hvad der forventes af dem overordnet set, og derfor bliver de frivillige der henvender sig antaget, uden videre processer – man finder dog løbende ud af om de reelt viser sig at være det arbejde de burde udføre eller ej. Der er mange muligheder for at være frivillig i en by som Aarhus, og derfor bliver det et marked, hvor de frivillige må sætte sig ind i hvad de ønsker inden de retter henvendelse.

De frivillige reagerer typisk ved opslag i pressen eller på deres hjemmeside. Derudover er der også frivilligplatforme i kommunen, hvor man kan tilgå de forskellige projekter. Man får dog flest frivillige igennem pressen

De tilbud som man på Aarhus Stadsarkiv giver de frivillige er i høj grad sociale. De frivillige inviteres med til støtteforeningen for Aarhus Stadsarkivs arrangementer, og vurderes som værende velbesøgte. Derudover har man ved projekterne om Sejers Sedler og Byrådsreferaterne valgt at lave scoreboards for de frivillige. Dette har man valgt, fordi det virkede motiverende for de frivillige, men er kun skabt når der har været tilstrækkeligt ensformige projekter til at det er fordelagtigt. Dog kan det muligvis også virke afskrækkende på nogle frivillige med konkurrencementaliteten.

Igennem brug af Scoreboards har Søren Bitsch Christensen erfaret, at der er en for-trup af frivillige som udfører en meget stor del af det samlede arbejde.

Denne for-trup er dog kun sjældent brugt aktivt – dog ved man hvem der eventuelt kan få de mere vanskelige opgaver.

Der er folk, som har opsagt arbejdet, fordi det sociale element i frivilligheden ikke har været fordrende for et godt samarbejde. Der vælger arkivet at vurdere sagerne enkeltvis; Ind imellem bliver der skabt forandringer, så de pågældende ikke vil komme til at arbejde sammen i samme grad som før, andre gange vurderes det, at man ikke kunne gøre noget for at forandre det.

Der afsættes ikke uforholdsmæssigt meget tid til de frivilliges interpersonelle forhold, men de ansatte diskuterer jævnligt med hinanden hvordan man kan sikre den gode oplevelse, og hvordan man forholder sig til frivillige.

Der er ingen decideret oplæring til de frivillige ud over den typiske vejledning, med mindre de frivillige skal arbejde med et program som Transskribus. Men det kunne være en fordel for arkivet at vurdere de frivillige, og udpege nogle med særlige evner til oplæring – forudsat de selv ønsker

det – i mere udfordrende opgaver.

7.4.5 Drift af digitaliseringsprojekterne

Mange vurderer brug af frivillige som en ressourcebesparende foranstaltning, og det er det også hvis man vurderer den mængde data der bliver håndteret i processen – det er altså ressourcebesparende på lang sigt, men det er en fejl at antage, at det er ressourcebesparende på kort sigt. Det er krævende, og det er ikke altid, at arkivet har de muligheder det kræver.

Når projektet skal ledes, starter arkivet med at forberede data, hvorefter der indkaldes til et introduktionsmøde, hvor de frivillige får svar på spørgsmål som hvad er tidshorisonten, hvad består opgaven i, hvad er formålet mv. Derefter laver man et vejledningsmateriale og skaber en projekthjemmeside til de frivillige. Man skal være utroligt godt forberedt, for det kræver vejledning af de frivillige personligt allerede fra dag to. Derfor har arkivet også afsat 1.5 medarbejdere på fuld tid til at forholde sig til de frivillige. Det er en del af arkivets kerneområde at arbejde at række ud til folk, og derfor er det også vigtigt at arbejde med.

Der er to grupper af frivillige; der er dem, som er en del af det lokalhistoriske miljø i Aarhus, og der er dem, som ikke har en forbindelse dertil.

De frivillige bruges til at opmærke kilderne, at beskrive materialet og til at korrekturlæse. Så uden de frivillige, ville det bare være materiale som blev digitaliseret og tilgængeliggjort – det blev ikke formidlet. Derfor er de frivillige uvurderlige for projekterne hos Stadsarkivet i Aarhus.

Hvis de frivillige primært bruges til at opmærke kilder, tilføre materialet et deskriptivt niveau og til at kvalitetssikre, kan man argumentere for, at man med Eveleighs begrebsverden, kan definere projektledelsen som overordnet mekanisk. Til gengæld er der også ved dette arkiv to forskellige frivillighedstyper; den fællesskabsorienterede og den mere singulære, som blot ønsker arbejdet men ikke deltager i det sociale element. Dermed falder Aarhus Stadsarkiv indenfor de samme brugerinddragelsesmodeller som Københavns Stadsarkiv: Outreach and Engagement og Transcription Machine.

Ligeledes skriver Aarhus Stadsarkiv sig ind i samme begrebsverden i forhold til Nina Simon, da de frivilliges bidrag til digitaliseringsprojekterne mestendels defineres af Stadsarkivet, hvilket betyder, at de befinder sig i den contributory model. Dog benytter Aarhus Stadsarkiv ikke superbrugere eller

godkendere, så de kan ikke skrive sig ind i en diskurs om collaboration i den forstand.

7.4.6 Redaktion

Ved de to første frivilligt baserede digitaliseringsprojekter, var man for langt henne i projektet før man begyndte at arbejde med kvalitetssikring, hvilket gav en del ekstra arbejde til de ansatte. Dette har forandret sig nu, da man har erfaringer med hvad der sker, når data ikke er godt nok.

Alt efter hvilken type arbejde der er i spil, kvalitetssikres der ud fra forskellige metoder. Ved transskriberingsarbejde har man arbejdet meget med, at de frivillige har korrekturlæst hinandens arbejde, men ellers læses der ikke nødvendigvis korrektur på arbejdet, da det vil være dobbeltarbejde, hvilket er uforsvarligt i forhold til opgaverne (Christensen 2017, 54.39-55.04).

Derfor ligger de altid en scanning af den originale kilde.

Når man opdager en fejl, har de løbende medarbejdere til at gennemgå materialet. Det vil det typisk være folk i løntilskud eller andre arbejdsmarkedsordninger, som udfører den type opgaver.

Der er en enormt stor opgave for arkivet i at redigere materialet de frivillige udarbejder, og derfor har de lært, at det er uhyre vigtigt at de frivillige har færrest muligt chancer for at begå fejl. De skal være så låste i opgavebesvarelsene, at det ikke bliver en særdeles stor opgave at rette materialet igennem.

I forhold til kvalitetssikring, benytter Aarhus Stadsarkiv ligeledes Max J. Evans' tilgang til metadata og søgbarhed. Det kan man eksempelvis se gennem deres opbyggelse af en entitetsdatabase, som skal hjælpe brugere til lettere at kunne bruge kilderne i arkivet.

7.4.7 Evaluering

Det er typisk først i slutningen af projektet at man på arkivet begynder at evaluere, og der er ressourcerne sluppet op. Da det ofte er den samme gruppe af ansatte som håndterer projekterne, bliver evalueringen ofte et udtryk for vidensdeling, og mere løs end en egentlig evaluering ville være.

De vil fortsætte med at bruge frivillige, men det er en ambition, at man fremover vil inddrage de frivillige mere i den formidlende del af kildematerialet. Det vil betyde, at de frivillige kan fremhæve visse elementer af en tekst, og fortælle om hvorfor dette er interessant, eller at de kan fortælle mere generelt om tekstens opbygning og struktur.

Arbejdet med frivillige vil i høj grad være digitalt baseret, men i takt med udviklingen, vil det være mere specialiserede opgaver som de frivillige vil udføre.

Fordelen ved at bruge frivillige er dels, at arkivet når meget mere end det ellers ville være muligt at gøre, dels at det giver mulighed for at kan gøre folk opmærksomme på historien. Der kommer flere ambassadører, som bidrager til at gøre opmærksom på at man kan bruge et arkiv. Derudover er det politisk korrekt at gøre det.

Ulempen er, at hvis man ikke reelt har de ressourcer det kræver, så skaber man en dårlig oplevelse for de frivillige, og det vil betyde, at de forsvinder. Derfor er det vigtigt på forhånd at gøre sig det klart om man har de ressourcer det kræver. Derfor anbefales det, at man retter henvendelse til andre arkiver for at kunne videndele og finde ud af hvad det reelt kræver inden man giver sig i kast med et sådant projekt.

Fremover vil arkivet lave mere lukkede opgaver til de frivillige, så det er mere struktureret arbejde. Det er nødt til at være mere kontrolleret.

Formålet med at digitalisere kilder er for Aarhus Stadsarkiv firdelt:

1. Kilderne skal være berigende for arkivet og have muligheder for videreudvikling
2. Kilderne skal skrive sig ind i en offentlig diskurs om brugerinddragelse
3. Kilderne skal vise den brede offentlighed hvilken relevans et Stadsarkiv har
4. Kildernes indhold skal være vigtigt at dele digitalt; det skal kunne noget, som andet kildemateriale ikke kan.

Det vil altså sige, at formålet med digitalisering ikke nødvendigvis er tilgængeliggørelse, som det har været tilfældet hos de andre arkiver.

Dette er udført relativt stringent, med det formål at sikre, at der ikke bruges flere ressourcer på projekterne end nødvendigt. Dermed kan man argumentere for, at Stadsarkivet i Aarhus fortolker brugerinddragelse som et redskab, og i lavere grad fokuserer på crowdsourcing-elementet – altså kulturen. Selvfølgelig kan man argumentere for, at i kraft af at de vil inddrage de frivillige til mere specialiserede opgaver som deskription og korrektur, kan man se det som en ændring i deres forståelse af hvilket formål frivillige har for et arkiv, men det ændrer ikke ved det faktum, at de i højere grad ser brugerinddragelse end crowdsourcing. Det kan også være årsagen til, at Søren Bitsch Christensens gode råd til en opdigtet kollega er ” *Se hvad der findes i forvejen. Se om man kan overtage systemet, og måske arbejde sammen med andre arkiver. Der er ingen grund til at opfinde tingene selv.*” (Christensen 2017, 01.05.01- 01.05.21).

7.5 Skematisk inddeling af analysens og interviewenes resultater

Arkiv	Rigsarkivet, Aabenraa	Historisk Arkiv, Hjørring	Aarhus Stadsarkiv	Københavns Stadsarkiv
Arkivets brug af frivillige i digitaliseringsprojekter ud fra Alexandra Eveleighs User Participation Matrix	Outreach and Engagement, Transcription Machines	Collaborative Communities, Outreach and Engagement, Transcription Machines	Outreach and Engagement, Transcription Machines	Outreach and Engagement, Transcription Machines
Arkivets projektledelse af digitaliseringsprojekter med brug af frivillige ud fra Nina Simons teori	Contributory project, Collaborative project	Contributory project, Collaborative project, Co-Creation project	Contributory project	Contributory project, Collaborative project
Arkivets brug af Monks-Leasons teori om kvalitetssikring ud fra proveniensprincippet	Ingen videre fokus	Ingen videre fokus på proveniens i projekterne	Ingen videre fokus	Ingen videre fokus
Arkivets brug af Millers teori om kvalitetssikring ud fra fuldtekstsøgninger	Ingen videre fokus	Fuldtekstsøgninger i kraft af det fotografiske projekt	Ingen videre fokus	Ingen videre fokus
Arkivets sammenligneligheder med Evans teori om afgrænsede indtastningsmuligheder i digitaliseringsprojekter	Stærk tilhænger af afgrænsede indtastningsmuligheder	Ingen videre fokus	Sammenligneligheder i kraft af, at de er tilhængere af afgrænsede indtastningsmuligheder	Stærk tilhænger af afgrænsede indtastningsmuligheder.
Evalueres der på arkivet i forbindelse med digitaliseringsprojekter?	Ja, efter skabelon og arbejdsvejledning	Nej, men det skønnes, at det sker fremover	Kun sparsomt, der er sjældent midler til det, men til gengæld er der vidensdeling, da de samme	Ja, i firmandsgruppen.

			mennesker håndterer arbejdet med frivillige løbende.	
Hvilke fordele er der ved at bruge frivillige?	Store mængder kilder kan tilgængeliggøres og gøres søgbare	Man når meget mere. Arkivet er afhængigt af gratis arbejdskraft.	De frivillige er gode ambasadører, de kan fuldføre større projekter, og det er politisk korrekt at bruge frivillige.	Arkivalierne får et nyt liv, og de frivillige løser opgaver arkivet ikke selv har ressourcer eller evner til at løse.
Hvilke ulemper er der ved at bruge frivillige til digitaliseringsprojekter?	Der er ingen umiddelbare ulemper	Det kræver uforholdsmæssigt mange kræfter at lede de frivillige	Hvis man ikke reelt har de nødvendige ressourcer, mister man hurtigt den frivillige skare, og de vender sjældent tilbage.	Det er ressourcekrævende at håndtere frivillige.
Ligger arkivet sig op ad teorien om Archives 2.0?	Ja, til en vis grad.	Nej, det kan dog være en fordel at anse projekterne som løbende forbedringer, ikke endelige løsninger.	Ja, i høj grad	Ja, til en vis grad
Hvad er arkivarens gode råd til en kollega, som ønsker at indlede et digitaliseringsprojekt?	Man skal udnytte det kendskab man har til de brugere man møder på læsesalen	Sæt dem ordentligt ind i tingene. De skal selv være med på hvad de laver. Man skal ikke bare lade dem selv styre hvad de laver, for det ved de ikke hvordan man skal gøre.	Se hvad der findes i forvejen. Se om man kan overtage systemet, og måske arbejde sammen med andre arkiver. Der er ingen grund til at opfinde tingene selv.	Hvis man tror man kan spare sindssygt mange medarbejderressourcer ved at bruge frivillige, så tager man fejl. Man skal tage opgaven alvorligt i forhold til ressourcer, ledelse og tid. Man skal anerkende opgavens kompleksitet. Til gengæld får man sindssygt meget igen

8. Diskussion

Følgende kapitel inddeles i emner baseret på analysens udfald.

8.1 Diskussion af Brugerinddragelse og Crowdsourcing med udgangspunkt i hvordan man praktisk gør på de fire arkiver.

På baggrund af de ovenstående analyser, kan jeg nu konkludere, at arkiverne inddraget i dette speciale aktivt forsøger at bruge frivilligheden som et redskab. Dermed kan man argumentere for, at der er brugerinddragelse på samtlige arkiver i denne undersøgelse. Det er som sådan også tydeligt, at alle arkiverne til en vis grad ser det som crowdsourcing – altså som en subkultur, som kræver en form for ledelsesstruktur. Indledningsvis kan man ved at vurdere Historisk Arkiv, argumentere for, at man ved at omtale facilitering af frivillige som personalepleje, i realiteten vurderer de frivillige som en selvstændig kultur. Dette kan vurderes som kombinationen af Bottom-Up og Top-Down-teorierne, for så vidt, at arkivet har en stærk ledelsesmæssig struktur, som understøtter det (Brabham 2013, 4). I kraft af, at arkivaren i høj grad forsøger at skabe gennemsigtighed og konsekvens i opgaverne hun uddelegerer til de frivillige, kan man derfor godt argumentere for at Brabhams tænkning kan understøtte hendes måde at forholde sig til frivillige på. Men hvis man lægger vægt på begrebet personalepleje – hvis man accepterer præmissen om at de i realiteten er ubetalte medarbejdere og ikke frivillige tilknyttet et projekt – kan man så overhovedet inddrage dem i denne undersøgelse?

Det er uhyre vanskeligt at vurdere. På den ene side kan brugere vurderes som alle mennesker i verden, og derfor kan de frivillige der er tilknyttet arkivet sagtens være dækket af betegnelsen brugerinddragelse, og dermed være relevante – så længe de deltager i et digitaliseringsprojekt. Men Henry Jenkins ville klart vurdere dem som værende deltagende i traditionel forstand, da de arbejder uden betaling og føler at deres bidrag til arkivet har betydning (Jenkins 2006, 7).

Dette speciale har i høj grad fokuseret på den begrebsmæssige forskel i brugerinddragelse som redskab, og crowdsourcing som kultur. Dette har vist sig nyttigt i forsøget på at afklare hvilke fordele og udfordringer der kan være forbundet med at skabe digitaliseringsprojekter med inddragelse af frivillige som arbejdskraft. Der er en helt klar respekt for hvad inddragelse af frivillige kan betyde for gennemførelsen af større projekter, men det er ikke en ukompliceret kærlighed. I den udstrækning at man ser brug af frivillige som et middel til at få digitaliseret større datasæt, som mange brugere har gavn af, og som letter ekspeditionsbyrden for arkivarene, anses det som en fremragende måde at få projekterne gennemført på. Men at skulle forholde sig til de interpersonelle forhold, er der straks mere komplicerede tanker om. Alle er for sin vis enige om at

de frivillige udfører et vigtigt stykke arbejde, på bedste vi, og at de fortjener en stor ros for det engagement de ligger for en dag. Men det kan være vanskeligt at forholde sig til hvor meget man skal lede de interpersonelle forhold der flourer blandt de frivillige. Aarhus Stadsarkiv opererer under overbevisningen om, at man må sætte ressourcer til for at kunne lede gruppen, men at det skal være indenfor rimelighedens grænser. Derfor vurderes alle sager om uoverensstemmelser mellem de frivillige individuelt, for på den måde at tage stilling til om situationen kræver indgriben fra arkivets side. Da Rigsarkivet Aabenraa ikke har haft uoverensstemmelser som har krævet indgriben, har det ikke været muligt at definere graden af crowdsourcing ud fra dette parameter. Historisk Arkiv anser de frivillige som værende ulønnet personale, og forholder sig derfor til de interpersonelle konflikter der måtte opstå ud fra samme overbevisning. Her er tale om en langt mere udpræget forståelse af crowdsourcing, end der er tale om ved Aarhus Stadsarkiv og Rigsarkivet Aabenraa. Dette kan komme sig af, at Historisk Arkiv er dybt afhængig af sine frivillige for at kunne kapere det daglige arbejde, og samtidig har frivillige der har deltaget i arbejdet igennem de seneste 20 år, og derfor er en ligeså inkorporeret del af arkivet som det lønnede personale, uden dog nødvendigvis at have samme niveau af ansvar. Københavns Stadsarkiv har også et stort fokus på crowdsourcing som kultur, og bruger megen tid på at forholde de frivillige til forventningen om den gode tone, og forholder sig aktivt til de klager der måtte indtræffe om de frivillige indbyrdes. Dermed ser vi altså to tendenser: Den passive forholdelse til de frivillige, og den mere aktive.

Med fokus på hvordan arkiverne aktivt bruger frivillighed som et redskab, vil denne deldiskussion tage udgangspunkt i hvilke fordele og ulemper der kan være forbundet med at lave et digitaliseringsprojekt.

Den helt klare og ubestridte fordel ved inddragelse af frivillige i digitaliseringsprojekter er at man kan få digitaliseret og indekseret store mængder data, som det ellers ville være ressourcemæssigt uforsvarligt at lade de ansatte på arkivet udføre (Rose 2012, 10). En anden klar fordel beskrives af Rubæk som værende at man får mulighed for at udnytte en stor mængde erfaringsbaseret viden fra de frivillige, som i høj grad skal anses som særdeles kapable individer (Rubæk 2016, 13). Denne erfaringsbaserede viden, ses for sin vis i udvælgelsen af frivillige, som skal korrekturlæse andre frivilliges arbejde. Det ses endvidere i Aarhus Stadsarkivs fremadrettede forestilling om at bruge de frivillige til at tilføre kilderne et mere narrativt element, som vil udbygge mulighederne for brugen af kildematerialet.

Ulemperne ved digitaliseringsprojekter er for sin vis også et enighedspunkt for de fire arkiver: det er ressourcemæssigt en stor belastning. Begrebet ressourcer rummer mange ting; Tid, økonomi, redigeringsopgaver og formidling for at nævne nogle af forståelserne. I det hele taget kræver det en

stor grad af ledelse, snarrådighed og forståelse for at kunne sikre at projektet består, da et projekt i archives 2.0 kræver at man tager højde for innovation, nye tiltag og brugernes ønsker. Dette kan man blandt andet se ved at visse projekter nedprioriteres en tid lang, for at tilgodese andre projekter (Christensen). En af de væsentligste pointer fra de forskellige arkiver har derfor også været, at man skal undersøge om det faktisk er forsvarligt at lade dette projekt florere, eller om det ville være et bedre forbrug af ressourcerne at fokusere på andre elementer af arkivarbejdet.

8.2 Diskussion: Kvalitetssikring ud fra søgbarhed

Eftersom hele formålet med at udføre disse digitaliseringsprojekter er, at tilgængeliggøre kilderne for flest muligt, og skabe større transparens i samlingerne, kunne man overveje om det kunne være en fordel for Historisk Arkiv i Hjørring at udarbejde faste standarder for udarbejdelse af databaser og andre samlinger. Ved at gøre de frivillige opmærksomme på disse standarder – og hvorfor de er så vigtige – ville man kunne sikre sig en anden tilgang til kvalitetskontrollen set fra de frivilliges side, fordi de er bevidste om disse standarder.

Kvalitetssikring bliver af Københavns Stadsarkiv vurderet som forberedende på lige fod med efterbehandlende, i den udstrækning, at man gennem kraftig forberedelse kan sikre sig en begrænset fejlmængde. Denne forståelse af kvalitetssikring som et forberedende redskab, er Aarhus Stadsarkiv begyndt at tilkendegive enighed i, da de har dårlige erfaringer med først at påbegynde kvalitetssikringen på et senere tidspunkt. Rigsarkivet har et mere standardiseret forhold til digitaliseringsprojekternes kvalitetssikring, og tager ofte udgangspunkt i, at godkenderne vil kunne rette de fejl der måtte forefindes, hvorfor kvalitetssikringen af digitaliseringsprojekterne i høj grad residerer hos de frivillige selv. Historisk Arkiv i Hjørring benytter ind imellem kvalitetssikring på på samme måde som de to Stadsarkiver, men der er en højere grad af Top-down styring, som skal forsøge at sikre en mere gennemført struktur.

Analysen viste, at arkiverne altovervejende skriver sig ind i Max J. Evans' diskurs, hvorved kvalitetssikringen af datasættene der digitaliseres, i høj grad bliver struktureret ud fra arkivernes ønsker for projektet. Det er klart en forudsætning for at succeskriterierne kan opfyldes i et projekt, at strukturerede og søgbare datasæt er udviklet på en sådan måde, at det virker transparent for den fremtidige bruger, hvilket man kan argumentere for, at en arkivar vil være bedst egnet til at udvælge søgemulighederne til (Evans 2007, 391-395). Men er det nødvendigvis nok? Søren Bitsch Christensen argumenterede for, at man skulle kunne videreudvikle et digitaliseringsprojekt for at det skulle kunne blive bæredygtigt. Hvis det er tilfældet, kan det så ikke være farligt at fokusere på

bestemte søgeord og begrænsede søgemuligheder (Miller 2013, 530)? Hvis kildematerialet har mange entiteter, og ikke alle bliver oprettet som søgeord, kan det betyde at visse kontekstuelle forståelsesrammer måske vil blive udeladt, hvilket – alt efter formålet med kildesøgningen – kan få konsekvenser for den forskning der bliver udført. Derfor foreslår Larisa Miller, at søgning i digitaliseringsprojekter baseres på fuldtekstsøgninger, for at undgå at nogle entiteter ikke inkorporeres i søgedatabasen (Miller 2013, 530). Det betyder dog, at alt efter hvor gammelt det pågældende kildemateriale er, vil man være afhængig af teknologi, der som Transscribus først nu er ved at blive skabt i Schweiz (Christensen interview). På nuværende tidspunkt, er teknologien altså ikke tilstrækkeligt udviklet til at man på forsvarlig vis kan overlade transskribering og læsning af håndskrift til en computer. Det betyder, at fuldtekstsøgninger ikke på nuværende tidspunkt er fordelagtige for mange af de projekter som arkiverne inkluderet i dette speciale arbejder med. Lige med hensyn til byrådsreferater, kunne man i teorien godt argumentere for at det kunne være fordelagtigt at lave fuldtekstsøgemuligheder, da teknologien her har betydet, at kilderne kan være maskinskrevne, hvorfor computerne på nuværende tidspunkt er tilstrækkeligt udviklede til at kunne læse skriften.

Alle arkiverne i denne undersøgelse har på et tidspunkt ladet nogle frivillige korrekturlæse andre frivilliges arbejde. Københavns Stadsarkiv beskriver i den sammenhæng, at det kan give nogle udfordringer i forhold til de interpersonelle forhold, og hvordan arkivaren skal forholde sig i denne sammenhæng. Uddelegering af korrekturlæsningsansvaret kan for sin vis være ressourcebesparende, i den udstrækning, at de sikrer sig, at korrekturlæseren har de nødvendige kompetencer til at udføre opgaven. Det ville for sin vis også frigøre flere ressourcer til at arkiverne kunne forholde sig til deres ledelsesmæssige rolle, uden at have videre indflydelse på digitaliseringsprojektets outcome. Omvendt kan man argumentere for, at den redigering der forekommer fra arkiverne når datasættene er blevet korrekturlæst, vil kunne lette redigeringsmængden – forudsat at den pågældende korrekturlæseres forståelsesramme har stemt overens med kildematerialets. En kuriositet i samtlige interviewbesvarelser består dog af, at ingen arkiver finder deres kvalitetssikring helt tilstrækkelig. Dette kan – hvis man bruger kvalitetssikring som redskab – være et udtryk for, at der ikke er tilstrækkeligt med ressourcer til at kunne udføre projektet helt som det var ønsket, men det kan også være et udtryk for, at arkiverne stadig er under intern omstrukturering fra Archives 1.0 til Archives 2.0, hvor man går fra faste rammer og temporale afgrænsninger, til mere innovative og anderledes forståelser af værdien af et projekt (Theimar 2013, 61-64).

8.3 Diskussion: Evaluering af projekter og deres bæredygtighed.

Man kan argumentere for den metodiske ulempe der består i, at jeg ønsker at undersøge projekternes bæredygtighed, men alligevel fraviger at stille deciderede spørgsmål om projekternes bæredygtighed. Dog har det medført nogle interessante elementer i forhold til projekters bæredygtighed. Til trods for, at kun Aarhus Stadsarkiv eksplicit omtalte vigtigheden af projekternes bæredygtighed, har alle arkiverne forsøgt at sikre at projekterne kunne bruges på sigt, og dermed opnår en bæredygtighed, som måske ikke fokuserer på at participationen skal fortsætte, men derimod at produktet skal fortsætte med at være dels anvendeligt og dels relevant.

Så kan man argumentere for, at projekters bæredygtighed vurderes ud fra bestemte parametre? Og hvis det er tilfældet, har Søren Bitsch Christensen så ret i hvordan man sikrer et projekts bæredygtighed? Christensen argumenterer for, at det kræver at materialet har flere brugsmuligheder for at man kan sikre sig en kontinuerlighed i anvendelsen af materialet. Dette kan sammenholdes med Københavns Stadsarkivs fokus på, at kildematerialet gerne skal have flere interessentgrupper, som kan finde anvendelse i materialet. Her erfares det endvidere, at man som arkiv sjældent kan vide på forhånd hvad kildematerialet kan bruges til. Eksempelvis har divergerende forskere fundet anvendelse i Københavns Mandtaller, som Københavns Stadsarkiv ikke havde forudset da de digitaliserede kildesamlingen. Dermed kan et projekt, som måske har bestemte forudsætninger og specialiseringer temporalt udvikle sit potentiale til at inddrage andre interessenter. Dermed kan man diskutere om man som arkivar vil kunne foretage den nødvendige analyse af arkivalierne uden inddragelse af visse gisninger.

Til gengæld kan man argumentere for, at en arkivar må have et vidst kendskab til kildesamlingerne, deres indhold og kontekstualisering, som giver arkivaren valide muligheder for at vurdere hvilket kildemateriale, der har potentiale til at videreudvikle sig.

Fokus på at kildematerialet skal kunne videreudvikles er endvidere interessant, da det ligger op til, at de metoder man bruger til at digitalisere gerne skal kunne videreudvikles, eller som minimum kollaborere med andre søgemuligheder og digitaliseringsstrategier. Derfor kan man dels argumentere for, at det vil være fordelagtigt for arkiverne at udvikle digitaliseringsstrategier for deres digitaliseringsprojekter på lige fod med hvad der allerede er påkrævet for offentlige arkivers digitale arkivering. Dette forslag kan skrives ind i diskursen om Archives 2.0, som argumenterer for, at arkiverne bliver nødt til at forholde sig til den teknologiske udvikling, være innovative og være nærværende i brugernes optik (Theimer 2013, 63). Det stemmer ydermere overens med digitaliseringsstyrelsens forudsætninger for digitalisering fra 2009, som fremhæver vigtigheden dels af at materialet faktisk er søgbart på flest mulige platforme og dels er bevaret i de filformater som

er acceptable inden for den digitaliseringsstrategi man antager (Digitaliseringsstyrelsen 2009, 11).

Christensen beskriver også vigtigheden af at skrive projektet ind i den offentlige diskurs om brugerinddragelse. Om det er praktisk nødvendigt at projektet antager form af frivillig arbejdskraft, vil undertegnede se kritisk på, da et arkiv med tilstrækkeligt med midler, naturligvis ville kunne udføre projektet uden inddragelse af frivillige. Til gengæld har brugerinddragelse en validitet politisk set. Dels kan man argumentere for, at de fonde som udbyder finansiering af digitaliseringsprojekter ofte ønsker en brugerinddragende komponent, hvilket kan være forklaringen på hvorfor Christensen anser brugerinddragelse som værende en nødvendighed for et digitaliseringsprojekts bæredygtighed, da digitaliseringsprojekterne fra Aarhus Stadsarkiv budgetteres ud fra fondsfinansieringer. Samtidig skriver brugerinddragelse som politisk begreb sig også ind i Archives 2.0-teorien, hvor innovation og fokus på brugerne er kernepunkter (Theimar 2013, 61-64)

At kilderne samtidig skal vise offentligheden hvilken relevans et Stadsarkiv har, kan grundlæggende være økonomiske funderet. Hvis et digitaliseringsprojekt skal påbegyndes og opnå en vedvarende betydning, som gør projektet bæredygtigt, er det nødvendigt, at kilderne viser at arkivet har enestående arkivalier, som ikke kan findes andre steder. Hvis projektet skal have relevans, må det ikke være stilistisk for lig et eksisterende projekt, som indkranser samme kildegrundlag, demografi, geografi og yderår. Dels vil det væsentligt formindske mulighederne for finansiering fra diverse fonde, men det vil også kunne give et ry af inkompetence og ubetydelighed hos brugerne. Derfor er det uhyre vigtigt, at kildematerialet viser arkivets relevans.

For at kildematerialet i sig selv er relevant, er det ifølge Christensen også en forudsætning at indholdet af kildesamlingen er tilstrækkeligt dybdegående til, at det kan vise sammenhænge, som andre typer materiale ikke kan. Christensens eget eksempel på dette, er at hele Aarhus Stadsarkivs kommunale arkiveringssystem er bundet op på byrådsreferater, hvor journalsagerne er blevet gennemgået. Det betyder, at man ved at digitalisere byrådsreferaterne har givet brugerne mulighed for at tilgå journalsagerne langt mere effektivt end det før har været tilfældet. Dermed lykkes det Aarhus Stadsarkiv dels at tilgængeliggøre et lokalhistorisk overflødigshorn af informationer, som dels letter sagsbehandlingen for de arkivarer som efterfølgende kan få til opgave at finde en bestemt journalsag, hvilket betyder en sikring af offentlighedslovens aktindsigt (§7), og dels, at kildematerialet kan bruges til så mange forskellige undersøgelser, at det opfylder kravet om indholdsmæssig tyngde i kildesamlingen.

Samtlige elementer af Christensens argumentation, behøver dermed ikke betyde, at bæredygtighed kræver vedvarende participation, men derimod et vedvarende behov. Men dette in mente, kan man argumentere for, at et bæredygtigt projekt er et velforberedt projekt, som tilgodeser så mange interessenters behov, at det får vedvarende betydning, og kan udvikles over tid. Bæredygtige projekter har dermed ikke en temporalt stringent begrænsning. Succesen bag et projekt kommer sig ikke af bæredygtigheden, men af opfyldelsen af målene og succeskriterierne. Dermed har et projekts succes betydning i forhold til projektets formål, men ikke nødvendigvis i forhold til interessentgruppernes forhold til digitaliseringsprojektet, som i højere grad determinerer om projektet er bæredygtigt end succesfuldt – forudsat offentlighedens modtagelse altså ikke er en del af succeskriterierne.

9. Konklusion

Problemstillingen for dette speciale var udformet som følger:

En analyse af, om Brugerinddragelse og Crowdsourcing har en effekt på et digitaliseringsprojekts bæredygtighed

Som udgangspunkt, viser en analyse af brugerinddragelsen i forskellige digitaliseringsprojekter ikke nogen udpræget sammenhæng mellem forståelsen af brugerinddragelsen i projektet og en projekts bæredygtighed. Dog ekspliciterer Stadsarkivar ved Aarhus Stadsarkiv, Søren Bitsch Christensen, at brugerinddragelseselementet kan have betydning for et projekts bæredygtighed, men dette fortolkes i højere grad som den politiske bevidsthed, og de ressourcemæssige fordele det kan medføre at inddrage brugerne i projektet, end der er vist en direkte forbindelse mellem analysen af brugerinddragelsen og projektets bæredygtighed.

Helt konkret bliver et projekt bæredygtigt når det fuldføres, og kan videreudvikles, hvilket betyder at projektet overgår til at blive en vedligeholdende eller videreudviklende del af driften, når projektet er tilendebragt. Det væsentlige at huske på i forhold til denne undersøgelse er dog, at alle projekterne fra arkivernes side blev set som projekter der skulle være en del af driften, og ikke som stoppende når participationen var tilendebragt. Bæredygtighed i forhold til retrodigitaliseringsprojekter bliver dermed i højere grad determineret som et udtryk for brugernes behov, end som den aktive handling fra partciperende individer.

Et projekts succes vil ikke være afhængigt af bæredygtighed, med mindre der er tale om

bæredygtighed som et succeskriterium.

Arkiverne forsøger aktivt at bruge frivilligheden som et redskab, men det betyder for mestendels også, at de må finde en måde at forholde sig til den kultur, som dermed inkluderes i arkivarernes professionelle arena. Dette betyder, at der er vokset to forskellige strukturer frem; de passive og de aktive. De passive, vælger at vurdere sagerne enkeltvis, men fokuserer på, at det ikke skal være ressourcemæssigt anstrengende at forholde sig til de frivilliges interpersonelle forhold. De aktive skaber deciderede strukturer som de frivillige skal bevæge sig indenfor, for på den måde at imødegå den efterspørgsel der er fra de frivillige om mediation og ensartede regelsæt.

Projekterne kvalitetssikres grundlæggende ud fra at frivillige gennemlæser hinandens arbejde, eller at de ansatte gennemlæser materialet. Derudover gennemgår materialet en form for redigering, inden datasættes bliver tilgængeligt online. Alle arkiver der har deltaget i dette projekt, har givet udtryk for at de ikke finder kvalitetssikringen egentligt dækkende, men dette kan komme sig af en strukturreform kaldet Archives 2.0, som medfører at arkiverne nu må forholde sig til at kildesæt sjældent bliver færdigbehandlede, men løbende bearbejdes ud fra den kontekst de nu befinder sig i.

På kort sigt er det enormt ressourcekrævende at igangsætte et digitaliseringsprojekt, dels fordi det kræver en stor forarbejdning inden man egentlig kan bede de frivillige om at udføre det arbejde de frivillige kan deltage i. Der er en stiltiende konsensus om, at projekterne skal udformes af arkivarerne, for på den måde at sikre, at materialet opnår en bestemt standard, som gør det søgbart og transparent på tværs af databaser. Dette betyder også, at deltagernes indsats for sin vis er ret begrænset, da de frivillige som udgangspunkt er afskåret fra at få større indflydelse på projekter, som skal ses som et bæredygtigt projekt, som med tiden skal være en del af den faste drift, og ikke er et hosting-arrangement, hvor de frivillige har hel fri selvbestemmelse over projekternes form og formål. Goderne ved denne form for projekter er, at man får store mængder datasæt digitaliseret, som det ganske enkelt ville være umuligt at få digitaliseret uden væsentlige udgiftsforøgelser, forudsat at det ikke var frivillige, men ansatte som håndterede transskriptioner og metadata-indtastning.

10. Litteraturfortegnelse

Arkivloven (2016): Kulturministeriet, København, Danmark Link:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=183862> Verificeret 21/07/2017

Bonnevie, J. (2015): *Crowdsourcing på Københavns Stadsarkiv*, Københavns Universitet, Danmark

Brabham, D. (2013): *Crowdsourcing*, The MIT Press, Cambridge Massachusetts, London England

Brønd, C. (2011): *Evaluering af Politiets Registerblade*, LinkedIn slideshare Link:

<https://www.slideshare.net/politietsregisterblade/christa-brnd-manto-evaluering-af-politietsregisterbladedk-ved-etnolog-christa-brnd> Verificeret 21/07/2017

Delwiche, A. og J. Henderson (2013): *The Participatory Cultures Handbook*, Routledge, New York

Digitaliseringsstyrelsen (2009): *Digitalisering af Kulturarven*, Digitaliseringsstyrelsen,

København, Danmark Link: http://kum.dk/uploads/tx_templavoila/digitalisering_af_kulturarven.pdf
verificeret 21/07/2017

Egeland, A. og Hahn, D. (2014) *Motivation i ulønnede crowdsourcingprojekter – Guidelines til at tiltrække og fastholde flere deltagere*, IT-universitetet, København, Danmark

Evans, M. (2007): *Archives of the people, by the people, for the people*, The American Archivist, Vol. 70, No. 2 (Fall - Winter, 2007), pp. 387-400

Eveleigh, A. (2014), *Crowding out the archivist? Locating Crowdsourcing within the Broader Landscape of Participatory Archives*, in *Crowdsourcing our Cultural Heritage* edited by Mia Ridge, Routledge, New York, USA

Eveleigh, A. (2012): *Welcoming the World: An Exploration of Participatory Archives*, ICA, Brisbane, Australien.

Gordon, H (1972): *Interviewmetodik*, Munksgaard, København, Danmark

Jenkins, H. (2006): *Confronting the Challenges of Participatory Culture: Media Education for the*

21st Century, MacArthur Foundation, Chicago, Illinois

Kelty, C. (2013): *From Participation to Power*, in Delwiche, A. og J. Henderson (2013): *The Participatory Cultures Handbook*, Routledge, New York, pp. 22-31

Kjøller, M. (1975): *Forholdet mellem Interviewer og Respondent*, Teknisk Forlag, København, Danmark

Kvale, S. og Brinkmann, S. (2015): *Interview*, Hans Reitzels Forlag, København, Danmark

Launsø, L. Rieper, O. og Olsen, L. (2017): *Forskning om og med mennesker – Forskningstyper og forskningsmetoder i samfundsforskning*, Munksgaard, København, Danmark

Maberry, S. (2009) *Archives 2.0: Problems, possibilities and the expanding role of Librarians*, Art Documentation: Journal of the Art Libraries Society of North America, Vol. 28, No. 1 (Spring 2009), pp. 40-42

Miller, L. (2013): *All Text Considered: A Perspective on Mass Digitizing and Archival Processing*, The American Archivist, Vol. 76, No. 2 (FALL/WINTER 2013), pp. 521-541

Monks-Leeson, E. (2011): *Archives on the Internet: Representing Contexts and Provenance from Repository to Website*, The American Archivist, Vol. 74, No. 1 (Spring/Summer 2011), pp. 38-57

Nordjyske (2006) *Kirkebøger på nettet*, Nordjyske 15/10/2006, Aalborg, Danmark link:
<https://nordjyske.dk/nyheder/kirkeboeger-paa-nettet/2a0cf5fa-fb2e-4db0-80ff-566917066a5d>
verificeret 01/08/2017

Offentlighedsloven (2013): Justitsministeriet, København, Danmark Link:
<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=152299> Verificeret 21/07/2017

O'Hagan, M (2009): *Evolution of User-generated Translation: Fansubs, Translation Hacking and Crowdsourcing*, School of Applied Language and Intercultural Studies, Dublin City University, Irland.

Palmer, J. (2009) *Archives 2.0: If we built it, will they come?* Ariadne link:

<http://www.ariadne.ac.uk/issue60/palmer> verificeret 29/07/2017

Rigsarkivet (2016): *Pressemeddelelse: 1.000 frivillige giver unik indsigt i fortiden*, Rigsarkivet,

København, Danmark Link: <https://www.sa.dk/om/presse/1-000-frivillige-giver-unik-indsigt-fortiden> verificeret: 21/07/2017

Rigsarkivet (2015) *Årsberetning*, Rigsarkivet, København, Danmark link:

<https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2016/05/%C3%85rsberetning-2015-Rigsarkivet.pdf>

verificeret 21/07/2017

Rigsarkivet (uden årstal): *Ofte Stillede Spørgsmål – FAQ*, Rigsarkivet, København, Danmark Link:

<https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2017/01/FAQ.pdf> verificeret 01/08/2017

Rose, W. (2012): *Crowdsourcing: Unabridged Guide*, Emereo Publishing, Aspley, Australien

Rubæk, S. (2016): *Crowdinnovation: Må jeg låne din hjerne?*, Djøf Forlag, København, Danmark

Simon, N. (2010): *The Participatory Museum*, Museum 2.0 Santa Fe, Californien

SLA (2016): *Vedtægter*, Sammenslutningen af Lokalararkiver, Vejle, Danmark, link:

<http://www.danskearkiver.dk/files/UserDir/Documents/Om%20SLA/Ved%C3%A6gter/2016%20vedt%C3%A6gter%20SLA.pdf> verificeret 31/07/2017

Theimer, K. (2011): *What is the meaning of Archives 2.0?* The American Archivist, Vol. 74, No. 1 (Spring/Summer 2011), pp. 58-68

Yakel, E. (1994): *Starting an Archives*, Society of American Archivists and The Scarecrow Press, Metuchen NJ, London

Internet-kilder

archivist.org – Kate Theimer link: <https://www2.archivists.org/prof-education/faculty/kate-theimer> verificeret 29/07/2017

Boll, Frederik (2011): *Arbejdet med frivillige er en helt særlig disciplin – Interview med Frederik Boll udført af Frivilligrådet*, Ingerfair.dk Link: <http://www.ingerfair.dk/arbejdet-med-frivillige-er-en-helt-saerlig-disciplin/> Verificeret 21/07/2017

Djoef-forlag.dk – Crowdinnovation link:

<https://www.djoefforlag.dk/da/boeger/c/crowdinnovation#> verificeret 31/07/2017

kbharkiv.dk – indtast link: <http://www.kbharkiv.dk/deltag/indtast-data-fra-arkivmateriale>

verificeret 31/07/2017

sa.dk – *Vær med: bliv frivillig indtaster* link: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/vaer-med> verificeret 31/07/2017

Vendelboarkivet.dk – om arkivet link: http://www.vendelboarkivet.dk/om_arkivet.php verificeret

01/08/2017

vhm.dk – Historisk Arkiv link: <http://vhm.dk/afdelinger/historisk-arkiv/> verificeret 31/07/2017

vhm.dk – Vendelboarkivet link: <http://vhm.dk/afdelinger/historisk-arkiv/> verificeret 31/07/2017

aarhus.dk – Giv en hånd til byens historie link:

http://www.aarhus.dk/sitecore/content/Subsites/AarhusStadsarkiv/Home/Om-Stadsarkivet/Frivillig-ved-Aarhus-Stadsarkiv.aspx?sc_lang=da verificeret 31/07/2017

aarhus.dk – Sejrs Sedler link:

http://www.aarhus.dk/sitecore/content/subsites/aarhusstadsarkiv/home/aarushistorie/sejrs-sedler1.aspx?sc_lang=da verificeret 31/07/2017

11. Bilagsfortegnelse

Bilag A: Interview med Helle Thrane, Historisk Arkiv, Hjørring (09/06/2017), MPEG4 lydfil

Bilag B: Interview med Mai-Brit Lauridsen, Rigsarkivet Aabenraa (07/06/2017), MPEG4 lydfil

Bilag C: Interview med Helga Mohr, Københavns Stadsarkiv (31/05/2017), MPEG4 Lydfil

Bilag D: Interview med Søren Bitsch Christensen, Aarhus Stadsarkiv (29/05/2017), MPEG4 lydfil